

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 4 K na leto. Posamezna številka stane 30 h. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4-5. V Ljubljani, 15. marca 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Naznanila kmetovalcem. — K prestopku navijanja cen pri prodaji letošnjega vinskega pridelka. — Zaradi pomanjkanja semen. — Zatiranje trtne plesnobe ali oidija v letu 1918. — Presojanje krmil po škrobni vrednoti. — Garje pri konjih. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek? — Vojne zadeve in naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati**

Modra galica.

Za letošnjo modro galico nobena razdeljevalnica, oziroma noben družbeni zaupnik ne sme nikjer od vinogradnikov **več zahtevati** kakor **K 3.70 za kg** brez vreče ali posode, ki jo je s seboj prinesli. V tej ceni so zapopadeni vsi stroški za prevoz do mesta razdeljevanja, morebitna izguba pri razdeljevanju, morebitna izguba pri raztehtanju in strošek za trud in delo. Če predlansko ali lansko leto ni kdo dobil teh stroškov povrnjenih, je sam kriv, ker jih sploh ni ali pravočasno kmetijski družbi prijavil. Modra galica bo prihajala vsled velikih prometnih ovir le v delnih pošiljativah in zato bo kmetijska družba zvrševala naročila istotako v delnih pošiljativah, vsled česar **razdeljevatelji ne smejo nikomur dati vse naročene galice naenkrat**, ampak le v primernih delih, da bo vsak vinogradnik pravočasno imel za vsako škropljenje dovolj galice na razpolaganje. Vsled tega bodo seveda razdeljevalci imeli nekoliko več truda in dela, ki se jim bo seveda primerno plačal. Zahteve za trud in delo pa prosimo, naj se ne pretiravajo, saj je dandanes dolžnost vsakega se nekoliko žrtvovati v občni blagor.

Za kranjsko deželo letos določena množina modre galice (25 vagonov) je že vsa izčrpana, zato **novih naročil na modro galico ni več mogoče sprejemati** in bo družba bržkone prisiljena, priglašene naročitve vsem naročnikom nekoliko skržiti.

Kmetijska družba

nima več v zalogi semenskega krompirja,

zato naj ga nihče ne naroča ter naj udje vzamejo na znanje, da se na naročbe sploh ne bo odklonilno odgovarjalo.

Naročil na semensko jaro žito

kmetijska družba **ne sprejema več**, ker tega semenskega žita nič več ne dobi in so doslej obljubljene množine tako malenkostne, da je družba celo prisiljena pravočasno došle naročitve znatno skržiti. Vrhutega je dovoz tako počasen, da družba ne more jamčiti za pravočasno izvršitev skrčenih naročil. **Nujno prosimo, naj se semena jarega žita ne naroča več.** Naročitev izvenkranjskih udov na semensko žito družba sploh ne more izvršiti, ker ne dobi prevoznega dovoljenja za izvoz semenskega žita v druge kronovine.

Zaloga sadnega drevja je popolnoma pošla,

zato ga ni več naročati in doslej došla naročila je družba prisiljena primerno skržiti.

Naročitve na sadno drevje, ki bi se moralo po železnici poslati, se razveljavijo, ker ni dovoljeno sadnega drevja po železnici pošiljati. (Glej razglas o oddaji sadnega drevja med Družb. vestmi!)

Umetnih gnojil je malo ali nič.

Apnenega dušika in superfosfata bodočo pomlad prav nič ne pride na Kranjsko. Kalijev sindikat je ustavil vsako nadaljno odpošiljanje kalijeve soli in kajnita. Tomasove žlindre je določeno za Kranjsko tako malo, da družba ne bo mogla niti dosedanjih naročil zvršiti.

Zaenkrat ima družba

zadostno zalogo semena domače (štajerske ali rdeče) detelje, lucerne (večne detelje) in sladkorne pese kot nadomestilo za krmsko peso, od katere semena ni prav nič dobiti. Tudi ima družba v zalogi nekaj vrst

travnega semena.

VAZNO!

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani **nujno prosi, naj se ne naročajo pri njej gospodarske potrebščine, ki jih nima več v zalogi**, ki jih sploh ne oddaja in naj se zlasti za take potrebščine ne pošilja denarja naprej. S to objavo je odgovorjeno na naročitve, ki se ne dajo zvršiti, zato družba ne bo še vsakemu posebej odgovarjala. Nepotrebno naprej poslani denar se vsakemu vrne po odbitku poštinih stroškov.

Ne pošiljajte vreč za blago, ki ga ni več v zalogi!

S tako nepotrebno dopošiljatvijo vreč, ki jih moramo vračati, se nam prizadene ogromno dela, vrhutega pa družba ne jamči, če se katera vreča izgubi ali pomotoma zamenja.

! NEPRIČAKOVANO !

Ob sklepu lista je dobila kmetijska družba od c. kr. kmetijskega ministrstva nepričakovano obvestilo, da dobi za pomladansko gnojenje vendarle 5 vagonov izbornega dušičnatega gnojila

amonijevega sulfata,

ki pri vsaki rastlini in na vsaki zemlji izvrstno učinkuje. Tega gnojila se rabi na *ha* 100 *kg*. Cena amonijevemu sulfatu je brez vreče 50 K za 100 *kg*. Prosimo za skupna naročila potom podružnic, ki naj bodo *skromna*, kajti razdelitev bodi po možnosti enakomerna in nepristranska ter naj se upošteva, da ima družba 180 podružnic s 16.000 udi. (Berite „Amonijev sulfat, izborno učinkujoče dušičnato umetno gnojilo“ med „Družbenimi vestmi“ današnje številke!)

K prestopku navijanja cen pri prodaji lanskega vinskega pridelka.

I.

Neka tozadevna obsodba novomeškega okrajnega sodišča.

V „Dolenjskih Novicah“ z dne 21. februarja t. l., številka 8., je uradna objava neke obsodbe zaradi navijanja cen pri vinu, ki jo tukaj doslovno objavimo:

U 19/18/5.

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem je razsodilo tako:

N. R., posestnica v S.,

je kriva

da je meseca decembra 1917 v S. cenila J. K. iz P.

belo vino domačega pridelka po 6 K liter in mu ga potem prodala 3334 litrov po pet kron liter in 400 K površine, da je torej zahtevala izrabljaje izredne, po vojnem stanju povzročene razmere za potrebno reč očitno čezmerno ceno.

Storila je s tem prestopke draženja po § 20. št. 1. ces. nar. z dne 24. marca 1917, drž. zak. št. 131.)

Zato se obsodi

po tej zakoniti določbi z uporabo §§ 266. in 261. k. z. na 600 (šeststo) kron denarne globe, za slučaj neizterljivosti pa na 3 (tri) dni v zapor in na daljnih 1400 K (tisoč štiristo kron) denarne kazni, če bi se pa ta ne mogla izterjati, pa še na 7 (sedem) dni v zapor ter po § 382. kpr. v povrnitev stroškov kazenskega postopanja.²⁾

V zmislu § 45. št. 2. in 3. imenovane cesarske naredbe se odredi, da se ta sodba z razlogi enkrat objavi v tedniku „Dol. Novice“ na stroške obtoženke.

Razlogi.

J. K. je kot priča potrdil, da je kupal pred Božičem 1917 od obtoženke vino. Ona je zahtevala najprej za liter šest kron, končno pa sta se pogodila tako, da mu je prodala 3334 litrov belega vina lastnega pridelka liter po pet kron in še 400 K površine. Vino je mešano iz raznih vrst in po mnenju K. eno najboljših na Trški gori. On je vino točil po božičnih praznikih in je kupnino obtoženki takoj plačal.³⁾

Obtoženka prizna resničnost teh navedb. Zagovarja se, da se ji ta kupčija ne zdi kazniva, ker zahtevana cena ni očitno čezmerna, kajti vino je bilo posebno dobre vrste, pridelovalni stroški so bili zelo veliki, sedaj je vsaka reč silno draga, prekupci, posebno g. N. iz Ljubljane, pa plačujejo splošno tako visoke cene. Pravično bi se ji torej zdelo, da se kaznujejo vsi prodajalci in kupovalci, ne pa samo ona.⁴⁾

Ti ugovori obtoženke nikakor niso utemeljeni.

Osrednja komisija za presojanje cen na Dunaju je določila za vina srednje vrste ravnalne cene in je pri tem upoštevala vse merodajne okolnosti, kakor: kakovost vina in sedanjo splošno druginjo, ali, kar je isto, zmanjšano kupovalno vrednost denarja, od katere so odvisni tudi pridelovalni stroški.⁵⁾

Pritrditi je tu mnenju veščaka, ki piše v „Kmetovalcu“ o letošnjih vinskih cenah, da se po določitvi ravnalnih cen sodišču ni treba več posebej ozirati na pridelovalne stroške. To bi bilo morda potrebno samo v slučaju, če bi se obtoženec zagovarjal, da ga stane pridelovanje enega hektolitra nad 300 kron. Obtoženka pa tega ni potrdila. Veljati mora torej zanjo kot primerna prodajna cena ravnalna cena 300 K za hektoliter beline srednje kakovosti, to je vina z 9 do 10 prostorninskimi odstotki alkohola. Ker je priča K. potrdil, da je bilo vino obtoženke prav dobro, utegnilo je imeti kakor druga letošnja vina iz dobrih vrst in dobrih let na Trški gori, morda do 11 ali celo 12 prostorninskih odstotkov alkohola, več pa vina s Trške gore gotovo tudi letos nimajo.⁶⁾

Ker je od ravnalne cene 300 kron za srednje vino odbiti za vsak odstotek alkohola po 9‰ na hektoliter 30 K, bi bilo dopustno, da se obtoženki prizna za 10 do 11‰ belo vino dosledno 30 K poviška nad 300 K, torej 330 K, in za 11 do 12 odstotno 360 K za hektoliter.⁷⁾

Vsako povišanje preko te cene, posebno pa zahtevo obtoženke 6 K in po vračunanju površine 400 K faktično doseženo ceno 5 K 12 h za liter, je pa smatrati brezdvomno kot očitno čezmerno.⁸⁾

Tudi okolnost, da so prekupovalci, kakor je znano, plačevali in da so sosedje obtoženke pri prodajah tudi dosegli take cene, obtoženke ne more oprostiti krivde. Sodnik ima soditi tu samo o obtožbi proti obtoženki. Če hoče ona sama, ali kdorkoli, ki se čuti prizadetega, da bodo tudi drugi prodajalci ali kupovalci kaznovani, naj napravi ovadbo pri orožnikih, državnem pravdništvu ali pri sodišču, in vsakdo, kdor bo ovaden ali obtožen, bo sojen po isti pravici.

Krivdorek je torej utemeljen.

Kazen je bilo izmeriti z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, poleg katere kazni se lahko naloži tudi denarna globa do 20.000 K.

Obtežljivo je, da je obtoženka ravnalna ceno visoko prekoračila.

Olajšalno pa je, da je obtoženka dejanje priznala, da še ni bila kaznovana in posebno, da je bila po pretiranih cenah, ki so se za vino ponujale po pre-

kupcih, v to kupčijo, odnosno visoko zahtevo, kolikor-toliko zapeljana.

Glede na vse te olajšalne okolnosti in starost obtoženke je sodnik uporabil izredno milost §§ 266. in 261. k. z. in je naložil obtoženki denarno globo v skupnem znesku 2000 kron. Ta globa je krivdi obtoženke, njenim premoženjskim razmeram in posebno doseženemu dobičku primerna.

Ostale določbe se opirajo na navedena zakonita mesta.

Razsodba se objavi z razlogi vred, da bodo tudi drugi vinogradniki mogli spoznati stališče, ki ga sodišče zavzema pri presoji slučajev navijanja cen pri vinu.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. III.,
dne 5. svečana 1918.

II.

Opomnje h gorenji obsodbi.

¹⁾ in ²⁾. Krivdorek in obsodba sta izrečena v imenu Nj. Veličanstva cesarja, zato opustim tozadevno vsako pripomnjo.

Ne da bi kakorkoli kritiziral krivdorek in obsodbo, stojim jaz za svojo osebo na nepremakljivem stališču, da vino ni nikaka življenska potrebščina za človeka. Sodnik pa seveda tega stališča ne sme zavzemati, ampak se mora pokoriti izreku najvišjega sodišča, ki šteje tudi vino med življenske potrebščine. Ne preiskujem, če je bila zahtevana in plačana cena za vino čezmerna, ker je to zame pri tem spisu brezpomembno. Eno bi pa vendarle pristavil. Cel svet je zbežan, je velika blaznica in vsakdo se dandanes skuša okoristiti z denarjem, ki takorekoč na cesti leži. Vsekako je tedaj upoštevati to duševno razpoloženje (psiho), ki jo je z ozirom na izobrazbo vsakega posameznika drugače presojati. Razmeroma se obsodi zaradi navijanja cen največ kmetovalcev, največkrat zaradi malenkostnih reči, n. pr. zaradi predrage prodaje par litrov mleka ali par jajc. Dasi sem agrarec, vendar sem dovolj nepristranski, da istotako obsojam vsako odiranje po kmetu. Vendar pa priznam kmetu olajšalne okoliščine, ker ga opravičuje manjša izobrazba in ga zapeljujejo slabi zgledi izobraženejših slojev, kakor so razni prekupci, trgovci, tvornice, banke itd. Banke s svojim visoko izobraženim uradništvom, med katerim so celo juristi in bivši visoki ministrski uradniki, so gotovo največje navijalke cen. Kako se s takimi bankami ravna, je splošno znano.

Nihče ni nezmotljiv in tedaj tudi ne sodnik, zato so dovoljeni prizivi proti obsodbam na višje inštanice, kjer zborna sodišča, sestavljena iz starejših, preskušanih in posebno kvalificiranih sodnikov, sodbe nižjih inštanovnovič presojajo, jih potrdijo ali pa morda predručajijo in celo razveljavijo. Iz tega vzroka menda tudi meni ni zabranjeno izreči svojega mnenja o gorenjih razlogih novomeške obsodbe, ne da bi kdo to smatral za nedopustno kritiko. Jaz izrečem torej le svoje mnenje, ne da bi se ne pustil poučiti, da je to mnenje morda vendarle napačno.

³⁾ Priča J. K. je potrdila, da je bilo prodano vino eno najboljših iz dotične gorice, torej nikako vino povprečne kakovosti, za kakršno pa odločno ne veljajo uradno določene premakljive ravnalne cene.

⁴⁾ Tudi obtoženka trdi, da je bilo vino posebno dobre vrste, za katero tedaj ne velja veljavna ravnalna cena. Obtoženka se v svojem zagovoru izgovarja na

velike pridelovalne stroške, kar se pa ni upoštevalo, ker se obtoženka ni zagovarjala, da jo stane pridelovanje enega hektolitra vina nad 300 K. Kaj takega dokazati pa preprosta obsojenka sploh ni zmožna, dasi se je vendarle sklicevala na visoke pridelovalne stroške.

5) Res je komisija za presojanje cen na Dunaju določila ravnalne cene za vina povprečne kakovosti, ne pa za boljša vina, za katera te cene odločno ne veljajo. Imenovana komisija pa za podlago določitve ravnalnih cen za vino ni vzela „sedanjo splošno draginjo, ali, kar je isto, zmanjšano kupovalno vrednost denarja, od katere so odvisni tudi pridelovalni stroški“. Komisija je marveč vzela za podlago cene, ki jih plačuje vojaška uprava, tržne cene raznih pokrajin in vinske cene na Ogrskem. Splošna draginja ni isto, kar je zmanjšana kupovalna vrednost denarja, ampak je le produkt relacije med denarnim nadomestilom in med zlatom, ki je pri nas v Avstriji po zakonu edino menjalno blago, ki tvori merilo za cene. Pri plačevanju blaga v zakoniti, t. j. zlati valuti so še danes cene raznemu blagu iste, kakor pred vojno, in morda še nižje. Ugovarjam, da bi bili pridelovalni stroški odvisni od te relacije, kajti silno redki posli in delavci ničesar nočejo vedeti o sedanjih vojnih razmerah, oni hočejo imeti obilo hrane in pijače ter sedanji draginji neprijemno pretirane mezde, češ, kdor nas hoče imeti, pa naj nas hrani in plača tako, kakor mi hočemo! Kje naj se vzame, tega ne vprašajo; če ne da eden, da drugi, in kdor da, k temu gredo.

6) Obtoženka se je zagovarjala z visokimi pridelovalnimi stroški, ki bi jih bilo seveda šele dognati, k čemur pa obtoženka nikakor ni sposobna, saj nima nikakih beležk od svojega vinogradniškega obrata in tudi ne pozna tistih postavk, ki jih je upoštevati pri rentabilitetnem računu. Sodnik je verjel obtoženki kakortudi priči K., da je bilo vino prav dobro in da je „morda“ utegnilo imeti 11 ali celo 12 prostorninskih odstotkov alkohola. Besedo „morda“ prezrem Sodnik tedaj v razlogih obsodbe jasno sam prizna, da vino ni bilo povprečne kakovosti, kakor jo definira razglas o ravnalnih cenah za vino, ampak je bilo boljše in torej zanj ne veljajo objavljene ravnalne cene.

7) Razliko bistva med ravnalno in maksimalno ceno sem v tem listu za naše preproste kmetovalce že opetovano pojasnil. Oni, katerim ta spis v prvi vrsti velja, pa menda takega pojasnila ne potrebujejo. To, kar zapišem v neposredno naslednjih stavkih, ni več moje osebno mnenje, ampak je gola resnica, na kateri se ne da ničesar izpreminjati. S tem, da je sodnik za vino, ki ima 12 alkohola, določil primerno ceno 360 K za hl, je on ravnalno ceno samovoljno izpremenil v maksimalno. Če bi bila osrednja komisija za presojanje cen kaj takega nameravala, bi sploh ne govorila o ravnalnih cenah, ampak kar preprosto o maksimalnih cenah po načelu, da je za vsak prostorninski odstotek alkohola primerna cena 30 K. Na tak način so lansko leto uveljavili maksimalne cene za vino na Primorskem in Tirolskem, navzlic ugovoru vseh veščakov, in izkušnja je pokazala, da so veščaki prav imeli in zato danes noben pameten človek več ne misli v takih vinskih pokrajinah, kakor so naše, določati ceno vinu po njegovi alkoholski vsebini. Kakor hitro ima belo vino več kakor 10 alkohola, ni več vino povprečne kakovosti, ampak ga je v slučaju kake kazenske razprave presojeti iz drugačnega stališča in nikakor ne več po množini alkohola, ki ga vsebuje. Naredba o ravnalnih

cenah za vino se res ozira tudi na vina z manjšo vsebino alkohola, s čemer je dano nekako navodilo za presojo šibkejših vin. Sicer je pa to po mojem mnenju iz strokovnega stališča tudi napačno, kajti so šibkejša sortna vina, ki imajo odnekadaj višjo cenó kakor druga in pri katerih se velika moč naravnost odklanja, ker s preveliko množino alkohola izgube na svoji priljubljenosti in logično tudi na svoji ceni.

8) Ne rečem, da je dosežena cena 512 K za hl vina neprimerna, kajti to presoditi ni moja naloga, toda po mojem mnenju njeno primernost ni presojeti po vsebini alkohola na podlagi 30 K za vsak prostorninski alkoholni odstotek, ker taka presoja ni po duhu in ne po besedilu naredbe o ravnalnih cenah za vino.

(Dalje sledi.)

Gustav Pirc.

Zaradi pomanjkanja semena.

Vsako leto vojne nas spravlja v večje težave. Danes nam manjka že vsega. Manjka nam živine, orodja, gnojil, semena, krme, živeža in vseh gospodarskih potrebščin. Kako naj vzdržujemo naše kmetije, kako naj obdelujemo polje in vinograde, kako naj redimo živino in sebe?

Čas pomladne setve je tu, pa nam manjka potrebnega semena. Na ta način morajo padati naši pridelki. Manjkalo nam bo krompirja za seme, spomladnega žita, pesnega, deteljnega in drugega semena.

Bodi to resen opomin, da je treba tudi za seme doma bolj skrbeti. Kupno seme je danes silno drago, je rado slabo ali ga sploh ni dobiti. Tudi v pridelovanju potrebnega semena se moramo osvojiti in postaviti na lastne noge! Nič ne pomagaj! Sicer ostanemo brez semena in brez pridelka.

Marsikomu bo manjkalo letos krompirja za seme, zanaprej pa še bolj, ker bo sploh manj pridelka. Pomagajmo si v tem slučaju za letos saj deloma s korenjem. Korenje je za naše kraje hvaležna rastlina. Z njo si pomagamo do dveh pridelkov v letu, naj ga sejemo med solato ali bob. Seme korenja se še dobi. V trgovini je pa letos silno drago. Priporočam, da se letos pusti nekaj več korenja za seme in da se semensko korenje skrbno goji in prideluje, ker se da seme tudi prav dobro prodati. Glavno pa je, da ga zase dovolj pridelamo.

Letos nam manjka tudi pesnega semena, namreč semena navadne živinske ali krmske pese. Dobi se le še seme bele sladkorne pese, ki rase v zemlji podobno kakor korenje in daje manj pridelka, zato pa bolj sladke korenine. Opozarjam, da potrebuje ta pesa bolj skrbno in globokeje obdelano polje in sploh več okopavanja, da bo prav uspela. Prava sladkorna pesa se tudi ne presaja, ampak naravnost seje. Tudi obiranja ne trpi. Kdor je dobil še kaj semena takoimenovane krmilne sladkorne pese, ki je podobna navadni, le da je bela, naj ravna z njo kakor z navadno krmilno peso. Kdor ima pa seme prave sladkorne pese (n. pr. Wanzlebenške), naj z njo ravna kakor rečeno. 1 kg sladkorne pese velja danes 8 K do K 960 in 1 kg krmilne sladkorne pese 14 K.

Skušajmo priti doma do potrebnega pesnega semena navadne pese, ekendorfske, mamutovke ali katere vrste že. Kdor ima kaj semenske pese, naj jo skrbno sadi in skrbno goji, da pride do več semena. Kdor nima nič semenske pese niti semena navadne pese, naj skuša priti letos saj do pesnih sadik pri

enem ali drugem sosedu, saj v toliko, da pride do *semenskih pesnih rastlin za drugo leto*. Na vsak način je pri pesi delati na to, da pridelujemo doma potrebno seme slično kakor pri korenju.

Kolikor manj imamo semena navadne pese, toliko skrbneje je letos pridelavati in vzgajati *pesne sadike*, da bodo bolj čvrste in bolj rodovitne.

Do zadnjega smo se *zanašali preveč na tuja semena*. Današnja potreba pa kaže, da moramo tudi v tem pogledu zidati le na lastno moč.

Kar velja o pesnem semenu, to velja tudi o delteljnem semenu ene in druge vrste, to velja o konopnem in lanenem semenu itd. Z dolgotrajno vojno in njenimi posledicami smo potisnjeni daleč nazaj z vso našo kmetijo in treba bo marsikaj zopet doma pridelovati, kar smo prej kupovali in kar smo poceni in lahko dobili.

Rohrmann.

Zatiranje trtne plesnobe ali oidija v letu 1918.

V zadnjih letih nam je trtna plesnoba ali oidij prizadajala po vinogradih toliko škode, da se je vinogradniki bolj boje kot peronospori ali paleža.

Ker prezimuje glivica, ki plesnobo povzroča, na trtnem lesu, bati se je, da nam bo tudi v tekočem letu škodo povzročala, posebno, ako bo poletje primerno vroče in vlažno.

Zato se moramo že sedaj proti boleznim oborožiti, da jo lahko z vso močjo zatiramo.

Ker nam vsled vojnih razmer primanjkuje najbolj izdatnega sredstva proti oidiju, to je čistega, finozmletga žvepla, seči moramo po nadomestilih, ki so se pri nas in drugod izkusila in najbolj obnesla.

Taka nadomestna sredstva za žveplo so sledeča:

1.) *Natrijev tiosulfat ali salojidin* se je že lani pri nas rabil, in sicer z bolj ali manj ugodnim uspehom.

Vsekako ima salojidin le pomen kot bolezen odvrtačo, ne pa kot bolezen ozdravljajoče sredstvo.

Ker je njegova raba enostavna in ker je poceni, priporočam, da se ga vinogradniki tudi v tekočem letu poslužujejo. Rabi se na naslednji način:

Takoj, ko se pripravi galico za škropljenje trt proti peronospori in ko se je pridelalo toliko apna, da v škropilno zmes pomočen, bel, fenolftaleinov popir močno pordeči, se raztopi v škropilni zmesi še po en kilogram salojidina na vsak hektoliter tekočine. Lani priporočen dodatek pol *kg* salojidina na *hl* galicnoapnene tekočine se je izkazal kot premalo učinkujoč.

Pri vsakem škropljenju trt je s to tekočino ne samo listje, ampak tudi grozdje dobro poškopiti. Velika napaka je, da se tekočina grozdnih jagod, kadar se njih površje prevleče z mastno, voščeno plastjo, le malo prime. Zato škropljenje grozdja s salojidinom proti oidiju ne bo vselej zadostovalo in se moramo poprijeti tudi še drugih sredstev.

2. *Sivo žveplo*. Drugo sredstvo je sivo žveplo. To je siv prah, ki odpade pri čiščenju svetilnega plina. Sredstvo vsebuje do 40% čistega žvepla, diši pa po žveplovem vodiku in po katranu, zato se ga ne sme prepozno rabiti, ker bi sicer, ako bi prišlo z grozdom v mošt, dalo vinu lahko neprijeten prikus.

Vsled žvepla, ki se nahaja v tem prahu, učinkuje sivo žveplo proti oidiju podobno, le manj močno, kot čisto žveplo in se ga tudi na enak način rabi.

Trtni zarod, oziroma grozdje se ž njim vsaj trikrat v poletnem času ob lepem, solnčnem in vročem vremenu dobro, ampak le na tenko, popraši. Vendar se ga ne sme rabiti pozneje, kot kvečjemu še v začetku avgusta, da ne pride z grozdom v mošt. Sivo žveplo se rabi kot plesnobo preprečujoče ali kot njo zatirajoče sredstvo. Dobiva se v popirnatih vrečah po 50 *kg* in se mora hraniti na suhem.

3. *Kalijev hipermanganat* je pri nas že znana, v vodi se v vijolčasto tekočino topeča sol. Kalijev hipermanganat je hud strup za glivice in zato tudi oidij na grozdu močno zatira. Njegova velika napaka pa je, da se na zraku hitro razkrajja in zato le kratek čas učinkuje.

Zato se ne more rabiti kot bolezen odvrtačo, temveč le kot bolezen zdraveče sredstvo, to se pravi, da se ž njim skuša že plesnivo grozdje ozdraviti, ne pa razvoj plesnobe na grozdu preprečiti.

Takoj, ko zapazimo prvo sled plesnobe v vinogradu, moramo hitro seči po tem sredstvu.

V sto litrih vode raztopimo 150 *g* hipermanganata in 2 *kg* ugašenega apna. S to tekočino vse grozdje tako močno poškopimo, da od njeja kar kaplja.

Po preteku enega tedna škropljenje še enkrat ponovimo.

Na malo plesnivih jagodah se tekočina precej dobro prime in napravi na njih škrlup, pod katerim se plesnoba zaduši in izgine. Če pa prvo priliko zamudimo in se je bolezen že močno razpasla, je učinek hipermanganata že manj zanesljiv. Močno plesnivo grozdje se ne da z nobenim sredstvom več ozdraviti.

Kako bomo tedaj trtno plesnobo v letošnjem letu zatirali?

1.) Pri vsakem škropljenju trt z galico raztopimo za apnom v škropilni tekočini še po 1 *kg* salojidina. S to tekočino bomo ne samo listje, temveč tudi grozdje dobro poškopili.

2.) Kratko pred cvetenjem, kmalu potem ko trta odcvete in pozneje še sredi julija, bomo vse grozdje ob lepem, solnčnem vremenu požveplali s sivim žveplom.

3.) Če se bo v kljub temu še bolezen prikazala, bomo žveplanje takoj ponovili, ne pa kesneje kot do začetka avgusta.

4.) Poleg tega, ali pa če se bo bolezen šele kesneje kot v začetku avgusta prikazala, bomo *takoj* vse grozdje dobro poškopili z raztopino 150 *g* kalijevega hipermanganata in pa 2 *kg* ugašenega apna na 100 *l* vode in bomo po preteku enega tedna to škropljenje še enkrat ponovili.

Na ta način se tudi v letošnjem letu lahko plesnobe ubranimo.

B. Skalický.

Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.

V zadnji številki „Kmetovalca“ smo ugotovili razne hranilne snovi v krmih in kako se njih množina določi v raznih krmilih. Preostaja nam še vedeti, kako vrednost imajo sploh ta hranila v posameznih krmilih in kako učinkujejo pri presnavljanju v živalskem telesu. Šele na podlagi tega zamoremo presoditi njih resnično vrednost za krmljenje.

Pri presojanju vlada načelo, da se upošteva množina sirovih in prebavnih hranil, naposled vrednost poslednjih kot hrana za živalsko telo. Kot živalska hrana so namreč *merodajne samo prebavne snovi*; neprebavne snovi izloči telo z blatom in vodo ter pridejo v gnoj.

Da zamoremo presoditi krmilno vrednost posameznih krmil potrebujemo pa *enotnega merila*, ki naj nam omogoči smotreno ocenitev vseh krmil na podlagi koristi, ki jih ima živalsko telo od njih. Pri določitvi tega merila si je nemški učenjak profesor Kellner stekel največjih zaslug.

Ta učenjak je najprej z mnogovrstnimi, zelo zanimivimi, pač pa težavnimi poskusi določil, *kako vrednost imajo razne vrste hranil za živalsko telo*. Za podlago teh si je vzel enotno pretvorbo raznih popolnoma čistih hranil v tolščo in ugotovil, koliko tolšče nastane iz enega kilograma teh čistih hranil pri presnavljanju v živalskem telesu. Pri tem se je izkazalo, da se napravi iz prebavljenih:

1000 gramov škroba	248 g tolšče
" " sladkorja	190 " "
" " lesnega vlakna	253 " "
" " čiste beljakovine	235 " "
" " navadne maščobe	600 " "

S tem je bila ugotovljena vrednost, ki jo imajo posamezna hranila pri presnavljanju.

Te številke so nam pa tudi pojasnile marsikateri pogrešek, ki je dotodaj vladal pri krmiljenju. Na pr.: prej se je splošno mislilo, da so beljakovine skoro edino, ali pa vsaj najvažnejše hranilo za opitanje živine in so se pitancem pokladala le taka krmila, ki so vsebovala mnogo dušičnatih snovi, medtem ko se na škrob ni mnogo oziralo. Šele navedeni poskusi s krmiljenjem čistih hranil so dokazali, da pri pitanju deluje škrob še boljše ali vsaj toliko kolikor beljakovine. S tem je šele bila spoznana prava vrednost različnih hranil.

Nadalje so se uvedli poskusi z različnimi krmili, ki so dokazali, da *enoinisto hranilo ne deluje enako v vsakem krmilu*, t. j., da ga živalsko telo ne izkorišča vedno v polni meri. V mnogih krmilih, kakor so različne oljnate tropine, žitno zrnje brez plev, krmiska moka in podobna, so pri presnavljanju v živalskem telesu prišla razna hranila do popolne veljave; t. j. prebavljena množina hranil je bila tako popolnoma uporabljena, kakor da se je za te poskuse vzelo enako množino čistih hranil. Taka krmila je profesor Kellner imenoval *polnovredna*.

Nasprotno imamo večino takih krmil, v katerih se hranila ne presnavljajo tako popolnoma in jih torej živalsko telo ne more dodobra izkoristiti; na pr. v senu, slami, plevah in drugih. To se zgodi najbrž zaradi tega, ker mora živalski organizem uporabiti preveč svojih sil, da jih zdrobi, zmelje in izvleče iz njih ono, kar potrebuje v hrano. Taka krmila imenujemo *manjvredna*.

To svojstvo imenujemo *krmilno vrednost* in jo je profesor Kellner določil s poskusi za vsako krmilo posebej, kar dobimo označeno v enajstem razpredelku njegovih tabel, kjer je vrednost krmil navedena v odstotkih.

Ker igra *čista beljakovina* pri presnavljanju posebno vlogo, ki jo druga hranila ne morejo vršiti, je tudi njena prebavna množina navedena v posebnem razpredelku.

Na podlagi teh določitev je profesor Kellner z dolgotrajnimi in zelo natančnimi poskusi krmiljenja pri volih preskušal najrazličnejša krmila na njih redilnost in želel doseči take številke, ki bi označile pravo krmilno vrednost krmil in ki bi bile pripravne za vsakdanjo

rabo pri umnem krmiljenju domače živine. K temu pa ni mogel rabiti že izračunjenih različnih števil, ki značijo množino posameznih hranil v določenem krmilu, kot takih, ampak treba jih je bilo še prej pretvoriti v bolj preprosto in krajšo obliko. V ta namen si je izbral za enotno podlago *škrob*: t. j. računil je tako, kakor da vsa hranila v enem krmilu obstojajo samo iz škroba. Pri tem pa je moral prej upoštevati vrednost posameznih hranil pri pretvorbi v tolščo, kar je navedeno že zgoraj. Ugotovil je torej, kako hranilno vrednost imajo posamezna hranila v primeri s škrobom in prišel do zaključka, da velja:

	delov škroba
1 del prebavne beljakovine	toliko kot 0.94
1 " prebavnega lesnega vlakna	" " 1.00
1 " prebavne tolšče: v suhi klaji, okopavinah in njih odpadkih	" " 1.91
v zrnju in njegovih odpadkih	" " 2.12
v oljnatem semenu, odpadkih in v oljnatih pogačah	" " 2.41

Na ta način je prišel do *škrobne vrednote*. Ta se izračuni iz podatkov, ki so nam jih prinesli že navedeni poskusi in ki so sestavljeni v posebnih tabelah. Kako se škrobna vrednota izračuni, je za preprostega kmetovalca manjše važnosti, ker je ta itak že v tabelah označena za vsako krmilo posebej, zaradi tega se je opustila razlaga o tem. Omeniti je samo to, da se pri izračunjanju škrobne vrednote krmil mora upoštevati prebavno množino čiste beljakovine, tolšče, škroba in lesnega vlakna ter krmilno vrednost v odstotkih.

Na podlagi teh podatkov, ki so sad dolgoletnih poskusov, je profesor Kellner sestavil seznamek vseh navadnih krmil in najprej kemičnim potom za vsako posebej določil množino posameznih sestavin: vode, sirovih beljakovin, sirove tolšče, škroba, sirovega lesnega vlakna in rudninskih snovi ali pepela. S praktičnimi poskusi je ugotovil prebavno množino v sirovih hranilih, in sicer za beljakovine, tolščo, škrob in lesno vlakno. Dalje je preskušal krmilno vrednost posameznih krmil v odstotkih in vzel za polnovredne največje število 100, za manjvredne pa primeroma manj. Slednjič je še izračunil prebavno čisto beljakovino, ki ji pri presnavljanju pripada še posebna naloga. Na podlagi vseh teh števil je izračunil škrobno vrednoto za najrazličnejša krmila.

Na koncu tega spisa sledi izvleček iz teh Kellnerjevih tabel za ona pri nas najvažnejša krmila, za katera je potrebno, da poznamo njih škrobno vrednoto. Ta je označena v zadnjem razpredelku.

V lažje razumevanje škrobne vrednote pri posameznih krmilih, predpostavljamo si, da bi morali plačevati vsako vrsto krme po tem merilu, koliko koristi nam da, ako jo pokrmimo naši živini. Vzemimo na pr. škrobna vrednota zelenega pesnega listja je 5.3, ržene slame pa 10.6, t. j. dvakrat toliko. Da dosežemo isti uspeh pri živini, moramo pokrmiti ali 100 kg ržene slame, ali pa 200 kg zelenega pesnega listja, kajti to je kot krma vredno komaj polovico ržene slame. Ali povedano to v denarni vrednosti: Ako je 100 kg pesnega listja vredno za krmo 5.30 K, je 100 kg ržene slame 10.60 K. Enaka množina ovsa 59.70 K, pšeničnih otrobov 42.60 K, lanenih tropin 71.80 K itd. Omeniti pa moramo, da to niso nikake tržne cene, ampak samo primerjalne številke v denarni vrednosti, da dobimo jasnejši pojmi o škrobni vrednoti.

Sestava, prebavljivost in škrobne vrednote najvažnejših krmil.

Krmila	Sirova hrana						Prebavna hrana						Krmilna vrednost (polnovredna * 100)	Prebavna čista beljakovina	Škrobna vrednost na 100 kg	
	Voda	Sirove beljakovine	Sirove toščke	Škrob	Sirovo lesno vlakno	Rudinske snovi	Sirove beljakovine	Sirove toščke	Škrob	Sirovo lesno vlakno	Krmilna vrednost	Prebavna čista beljakovina				Škrobna vrednost
Zelena krma:																
Trava sladka	70.0	3.1	0.8	14.8	9.2	2.1	2.0	0.4	10.1	5.4	79	1.3	13.7			
Detelja ob cvetju	79.0	3.4	0.7	9.4	5.9	1.6	2.2	0.4	6.7	2.6	83	1.7	9.7			
Lucerna	76.0	3.9	0.8	5.3	7.8	2.2	2.7	0.4	5.7	3.5	74	1.5	8.4			
Koruza zelena	80.6	1.7	0.5	10.4	5.6	1.2	1.0	0.3	6.7	3.1	83	0.6	9.1			
Pesno listje	89.0	2.4	0.4	4.6	1.6	2.0	1.6	0.2	3.5	0.9	92	1.0	5.3			
Krompirjevica	77.0	2.5	1.0	10.2	6.2	3.1	1.1	0.2	6.1	2.2	78	0.6	7.2			
Drevesno listje (frodelj)	57.0	6.9	1.5	21.7	9.8	3.1	4.2	0.8	14.3	4.4	82	3.4	19.2			
Suha krma:																
Seno slabo	14.3	7.5	1.5	38.2	33.5	5.0	3.4	0.5	19.3	15.6	49	2.5	18.9			
„ dobro	14.3	9.7	2.5	41.4	26.3	6.2	5.4	1.0	25.7	15.0	67	3.8	31.0			
„ najboljše	16.0	13.5	3.0	40.4	19.3	7.7	9.2	1.5	30.1	12.7	78	6.5	40.6			
Otava dobra	14.8	11.5	3.4	39.4	22.5	8.4	6.9	1.6	26.4	14.0	73	5.6	35.7			
Planinsko seno	14.5	12.1	3.6	39.7	23.6	6.4	8.2	2.1	27.0	15.1	74	6.4	38.5			
Kislo seno (konjina)	13.0	7.6	2.4	37.3	33.4	6.3	3.8	0.8	21.8	15.0	52	3.0	20.9			
Seno domače detelje	16.5	13.5	2.9	37.1	24.0	6.0	8.5	1.7	26.0	11.3	70	5.5	31.9			
Seno lucerne pred cvetjem	16.0	16.2	4.3	31.1	27.0	7.3	12.1	1.1	21.1	11.3	63	8.1	26.5			
Krompirjevica suha	10.0	9.4	2.4	40.6	26.0	11.6	3.8	0.6	24.4	9.6	68	2.3	25.3			
Drevesno listje osušeno	16.0	10.5	3.0	49.3	14.2	7.0	6.2	2.4	32.5	5.3	82	3.7	37.7			
Tršno listje osušeno	12.0	11.4	5.7	52.9	8.0	10.0	6.7	4.5	34.4	3.0	90	4.1	42.5			
Pesno listje	14.0	9.1	0.8	34.8	11.1	30.2	3.8	0.2	28.4	7.5	81	1.8	27.0			
Repno listje	16.0	9.5	0.7	35.2	10.2	28.4	4.2	0.2	20.6	7.2	84	2.2	32.8			
Slama:																
Pšenična	14.3	3.0	1.2	35.9	40.8	4.8	0.2	0.4	13.3	20.4	32	—	10.9			
Ržena	14.3	3.1	1.3	33.2	44.0	4.1	0.6	0.4	12.9	22.0	30	0.4	10.6			
Ječmenova	14.3	3.5	1.4	35.9	39.5	5.4	0.9	0.5	19.0	21.3	46	0.6	19.0			
Ovsena	14.3	3.8	1.6	35.9	28.7	5.7	1.3	0.5	16.5	20.9	43	1.0	17.0			
Proseni	15.0	4.8	2.3	36.4	35.2	6.3	1.6	1.1	20.0	19.4	52	1.2	22.3			
Ajdova	16.0	4.8	1.2	34.6	38.2	5.2	2.2	0.5	18.0	17.2	42	1.7	15.7			
Koruzna	15.0	5.0	1.5	34.5	39.2	4.8	1.7	0.5	17.2	23.5	47	1.3	20.3			
Fižolova	18.4	8.1	1.1	31.0	36.0	5.4	4.0	0.5	20.5	15.5	48	3.2	19.2			
Grahova	13.6	9.0	1.6	33.7	35.5	6.6	4.3	0.7	18.5	13.7	44	3.4	16.2			
Pleve:																
Pšenične	16.0	4.7	1.7	37.1	30.4	10.1	1.4	0.5	16.7	14.6	74	0.9	24.3			
Ržene	14.3	3.5	1.3	29.1	44.1	7.7	1.1	0.4	11.3	22.0	63	0.7	22.0			
Ječmenove	14.5	2.9	1.5	38.4	29.9	12.8	0.6	0.5	17.3	14.4	74	0.5	24.5			
Ovsene	13.8	5.0	2.5	41.5	26.7	10.5	1.9	0.8	19.9	13.6	79	1.4	28.6			
Proseni	12.0	4.8	2.2	29.0	40.8	11.2	1.7	0.7	13.6	15.1	62	1.2	19.4			
Ajdove	13.2	4.6	1.1	35.4	43.5	2.2	2.1	0.5	14.8	13.1	59	1.6	17.8			
Koruzni storži	13.1	3.5	0.9	41.3	38.9	2.3	1.6	0.4	22.2	19.5	49	1.2	21.1			
Fižolovo stročje	15.0	10.7	2.0	32.5	33.5	6.3	5.2	1.0	21.1	14.4	53	4.0	21.8			
Grahovo	14.0	9.8	1.2	33.7	35.4	5.9	4.9	0.5	20.2	15.9	50	3.7	20.1			
Gomolji in korenje:																
Krompir srednji	75.0	2.1	0.1	21.0	0.7	1.1	1.1	—	18.9	—	100	0.1	19.0			
Krmska pesa	88.0	1.2	0.1	8.7	0.9	1.1	0.8	—	8.3	0.3	72	0.1	6.3			

Krmila	Sirova hrana						Prebavna hrana						Krmilna vrednost (polnovredna * 100)	Prebavna čista beljakovina	Škrobna vrednost na 100 kg	
	Voda	Sirove beljakovine	Sirove toščke	Škrob	Sirovo lesno vlakno	Rudinske snovi	Sirove beljakovine	Sirove toščke	Škrob	Sirovo lesno vlakno	Krmilna vrednost	Prebavna čista beljakovina				Škrobna vrednost
Sladkorna pesa	75.0	1.3	0.1	21.4	1.5	0.7	0.9	—	20.3	0.5	75	0.3	15.8			
Strniščna repa	91.5	0.9	0.1	6.0	0.8	0.7	0.6	—	5.5	0.3	77	0.2	4.6			
Korenje	87.0	1.2	0.2	9.3	1.3	1.0	0.8	0.1	8.9	0.7	87	0.4	8.7			
Papeževa repa (Toppinambur)	79.6	1.5	0.2	16.9	0.7	1.1	1.0	—	15.8	0.2	92	0.4	16.4			
Kolerabe podzemeljske	88.0	2.3	0.1	7.2	1.4	1.0	1.2	—	6.5	0.6	90	0.4	6.7			
Sad in zrnje:																
Buče	89.0	0.9	0.2	6.3	1.7	1.9	0.7	0.1	5.7	1.1	100	0.4	7.4			
Divji kostanj svež	49.2	4.3	1.5	40.9	2.5	1.6	2.6	1.2	30.3	0.8	99	1.5	34.1			
Želod svež	50.0	3.3	2.4	36.3	6.8	1.2	2.7	1.9	32.6	4.1	95	2.2	40.4			
Pšenica	13.4	12.1	1.9	69.0	1.9	1.7	10.2	1.2	63.5	0.9	9.1	9.0	71.3			
Rž	13.4	11.5	1.7	69.5	1.9	2.0	9.6	1.1	63.9	1.0	9.5	8.7	71.3			
Ječmen	14.3	9.4	2.1	67.8	3.9	2.5	6.6	1.9	62.4	1.3	9.9	6.1	72.0			
Oves	13.3	10.3	4.8	58.2	10.3	3.1	8.0	4.0	44.8	2.6	9.5	7.2	59.7			
Proso	12.5	10.6	3.9	61.1	8.1	3.8	8.0	3.1	45.8	2.7	9.5	7.4	59.7			
Ajda	14.1	11.3	2.6	54.8	14.4	2.8	8.5	1.9	42.3	3.5	9.3	7.5	52.7			
Koruza	13.0	9.9	4.4	69.2	2.2	1.3	7.1	3.9	65.7	1.3	10.0	6.6	81.5			
Pižol	14.3	25.4	1.5	48.5	7.1	3.2	22.1	1.2	44.1	4.1	9.7	19.3	66.6			
Grah	14.0	22.5	1.6	53.7	5.4	2.8	19.4	1.0	49.9	2.5	9.8	16.9	68.6			
Lan	7.1	24.2	3.6	52.9	5.5	3.8	19.4	3.4	7.8	18.3	1.8	9.9	18.1			
Konoplje	8.9	18.2	3.2	61.1	1.5	4.2	13.7	2.9	33.6	1.6	9.0	9.6	12.8			
Solnčnice	7.5	14.2	3.2	32.3	14.5	2.8	3.4	1.2	30.7	10.3	9.4	9.2	11.1			
Obrtni odpadki:																
Otrobi: pšenični	13.2	14.3	4.2	52.2	10.2	5.9	11.3	3.0	37.1	2.6	7.7	9.1	42.6			
rženi	12.5	16.7	3.1	58.0	5.2	4.5	12.5	2.4	42.9	1.7	7.9	10.8	46.9			
ječmenovi	10.5	14.8	3.6	57.6	8.5	5.0	12.5	3.1	49.5	1.7	9.6	11.4	66.0			
ovseni	9.6	7.6	2.7	53.8	21.6	5.7	3.8	1.5	37.5	8.0	8.8	3.4	45.3			
ajdovi debeli	15.6	8.0	1.8	34.2	37.6	2.8	4.8	1.2	20.9	9.4	7.0	4.3	25.8			
drobni	12.0	15.2	4.5	50.0	11.3	7.0	11.4	3.4	39.0	3.7	9.4	9.9	55.2			
koruzni	12.5	9.9	3.6	61.5	9.5	3.0	6.5	3.1	53.0	3.2	9.5	5.7	64.7			
proseni	10.0	9.1	8.7	28.2	32.7	11.3	6.4	7.8	12.0	2.4	7.7	5.5	31.0			
Rižova krmska moka	12.6	12.0	12.0	45.2	8.0	10.2	6.8	10.2	36.2	2.0	10.0	6.0	68.4			
Melasa	21.9	10.5	—	60.4	—	7.2	5.4	—	54.9	—	8.7	—	48.0			
Sladove kali	2.0	23.1	1.5	43.6	12.3	7.5	18.5	1.1	31.8	6.8	7.5	11.4	38.7			
Pivovarniške ječmenove tropine sveže	76.2	5.1	1.7	10.6	5.1	1.2	3.7	1.5	6.6	2.0	8.6	3.5	12.7			
suhe	9.0	21.2	7.5	41.7	16.0	4.6	15.1	6.6	25.0	7.7	8.4	14.1	50.3			
Sadne tropine sveže	80.2	0.9	0.7	13.2	4.5	0.7	0.4	0.3	9.2	0.3	9.2	0.3	9.5			
suhe	10.0	4.0	3.2	59.1	20.5	3.2	1.6	1.6	41.4	1.3	7.8	1.2	36.6			
Vinske tropine sveže	70.0	3.4	2.4	11.9	9.4	2.9	0.5	1.3	4.3	0.8	3.2	0.3	2.5			
suhe	10.0	10.5	7.3	36.1	28.2	7.9	1.6	4.0	13.0	2.1	3.2	1.1	7.5			
Oljnate tropine:																
Bučnega semena	9.9	36.1	22.7	11.5	14.1	5.8	3.5	21.6	10.1	6.4	9.6	31.4	94.0			
Kokosovega oreha	10.5	21.4	8.5	38.7	14.7	6.2	16.7	8.2	32.1	9.1	10.0	16.3	76.5			
Lanene	11.0	33.5	8.6	31.7	8.7	6.5	28.8	7.9	25.4	4.3	9.7	27.2	71.8			
Ogrščice	10.0	33.1	10.2	27.9	11.1	7.7	27.4	8.1	22.3	0.9	9.5	23.0	61.1			
Oljnine	11.7</															

Krmila	Sirova hrana						Prebavna hrana				Krmilna vrednost (poinovredna -100)	Prebavna štata beljakovina	Škrobna vrednost na 100 kg
	Voda	Sirove beljakovine	Sirove tolče	Škrob	Sirovo lesno vlakno	Rudinske snovi	Sirove beljakovine	Sirove tolče	Škrob	Sirovo lesno vlakno			
Podzemeljskega oreha	98	44.5	9.2	3.8	5.2	7.5	40.0	8.3	20.0	0.8	98	38.7	75.7
Sezamove	95	39.8	12.6	20.6	6.8	10.7	35.8	11.3	11.5	2.1	97	34.2	71.0
Solnénic	92	9.4	12.6	20.7	11.8	6.3	35.5	11.1	14.7	3.5	95	32.4	72.0
Semena drevesne voine	105	4.5	6.5	26.3	25.0	7.2	18.1	6.1	13.4	4.0	84	17.1	39.2
Živalski odpadki:													
Krvna moka	90	83.9	2.5	—	—	4.2	77.2	2.0	—	—	100	68.0	67.7
Ribja krmska moka	108	48.4	11.6	—	—	29.2	43.6	11.0	—	—	100	40.1	64.2
Mléko neposneto	87.7	3.5	3.4	4.6	—	0.8	3.3	3.4	4.6	—	100	3.3	14.7
„ posneto	89.8	4.0	0.8	4.6	—	0.8	3.8	0.8	4.6	—	100	3.8	9.0
Siratka sladka	92.7	1.0	0.8	4.9	—	0.6	0.9	0.8	4.9	—	100	0.9	6.4
„ kislá	93.1	1.0	0.2	4.9	—	0.8	0.9	0.2	4.9	—	100	0.9	5.0
Hročči sveži	68.9	20.9	3.8	—	4.8	1.6	14.4	3.1	—	—	100	2.4	19.1
„ suhi	14.4	37.6	10.5	—	13.1	4.5	9.7	8.7	—	—	100	34.0	52.9

L.

Garje pri konjih.

1. Splošne opazke.

Vojna nam je prinesla mnogo bolezni pri ljudeh kakor pri živini, ki so nam bile sicer znane že v mirnem času, toda niso povzročale take škode kakor sedaj, ker se jih je pravočasno zdravilo in omejevalo njih razširjevanje. Izmed konjskih bolezni so garje tista, ki zahteva med vojaškimi konji največ žrtev in ki se je dandanes razširila že po vseh deželah, kjer divja vojna, v taki meri, da jo bo težko obvladati v doglednem času.

Sicer se je tudi v miru dobilo konjske garje razširjene po celem svetu, vendar so to bili le redki slučajji, ki se jih je kmalu zatrla in jih je bilo lažje zdraviti, ker se je imelo za konje zadostno tečne krme in dovolj snage. Kajti razširjevanje garji pospešuje posebno slaba hrana, nesnaga in držanje v krdelih, kar ravno v vojski ni mogoče preprečiti, in je vzrok velikemu številu garjavih konji.

S prepuščanjem in odprodajo takih konj kmetovalcem se ta bolezen zanaša tudi na deželo; in kmetijska družba dobiva zelo pogosto vprašanja, kako je zdraviti to kugo in kako se je varovati. Zaraditega smo se odločili, jo malo natančneje opisati in podati kmetovalcem nekaj navodil, kako je ravnati pri izbruhu iste.

Garje so nevarna in nalezljiva bolezen, ki spada po zakonu med ti te, ki jih je vsak dolžan naznaniti oblasti in jo sme zdraviti edinole živinozdravnik. Z ozirom na današnje veliko pomanjkanje teh veččakov na deželi, ker se nahajajo povečini v vojni službi, je v marsikatrem kraju posestniku arjavega konja nemogoče, vprašati za svet takega strokovnjaka, ker ga ne dobi daleč naokrog. Zato si pa mora vsaj toliko sam znati pomagati, v kolikor zamore izkoristiti domače pripomočke in se obvarovati nadaljne škode.

Opozoriti pa moramo, da imenujemo garje bolezen na koži, ki ne napada samo konje, ampak tudi

vse druge domače živali ter se spravi celo na človeka. Vendar je povzročitelj te bolezni različen pri konjih, govedih, ovci, kozi, prasiču, psu, mački, kuncih in pri perutnini. Ker pa pri teh živalih ta kužna bolezen dandanes ni tako razširjena kakor pri konjih, hočemo jo opisati samo pri teh, ker povzroča velikansko škodo ne samo vojaškemu erarju, ampak tudi kmetovalcem. Garje imenujemo tudi grinje, ruše, prišč ali srbečico.

2. Po čem spoznamo garje?

Prvo znamenje te bolezni se izraža v veliki nemirnosti konja, ki ima svoj izvor v srbenju na garjavih delih telesa. Konj se gloda in drgne tam, kjer ga srbi, prestopa nemirno in tolče ob tla. Največkrat začne garjavost na glavi ali vratu, redkokdaj ob bedrih ali pa na nogah. Ako se ne zdravi, se pozneje razširi po celem telesu, ali pa ostane omejena le na noge. V začetku čutimo pod kožo napadenih delov drobne mozolje, ob katerih se dlaka sprijemlje in se da lahko izrjavati. Kmalu nastanejo večji mozolji, potem kraste in skorje, pod katerimi je koža mokrotna in rdečkasta, deloma krvava. Kraste se širijo in množe, vedno pogosteje odpadajo luskinine od njih in ž njimi tudi dlaka. Koža se stegne in napravi debele gube, ki so posebno vidljive na obeh straneh in na spodnjem delu vratu. Zareze med gubami so večkrat ranjene, krvave in izcejajo gnoj. Ako zanemarimo zdravljenje te bolezni, izpade naposled vsa dlaka po celem telesu, ter se obda koža s krastami in gubami, pod katerimi se nahaja gnojna plast. V takih slučajih konji seveda močno shušajo in slednjič tudi poginejo.

Garje se hitro množijo in širijo ter se lahko v štirih do šestih tednih razpasejo po celem telesu, ako živali ne čistimo, krtačimo in snažimo. Najbolj se širi ta bolezen med slabo hranjenimi in nesnažnimi konji in se pri starejših živalih v hudih slučajih ne da niti več zdraviti ter moramo take konje pobiti.

Srbenje in s tem provzročena nemirnost živali se izraža mnogo bolj v toploti nego ob mrzlem vremenu in zaraditega je tudi večina vrst garji bolj razširjena v poletnem času nego pozimi. Mnogokrat navidezno preneha garjavost čez zimo, v topli spomladi pa se zopet prikaže. V toplem hlevu trpijo konji mnogo hujše srbenje nego na prostem, postajajo tam vedno bolj nemirni in zaraditega tudi hujšajo.

3. Kaj so garje?

Najjasnejšo sliko dobimo o garjah in njih povzročiteljih, ako čitamo današnji članek v prilogi „ABC“, o povzročitelju človeških garji. Temu podobne so pršice pri konjih in drugih živalih. Tukaj hočemo n kratko orisati tiste vrste garji, oziroma tiste pršice, ki navadno napadajo konje. In sicer nastopajo trije vrste pršic; temu primerno razločujemo tudi trije vrste garji, ki jih spoznamo deloma po tem, na katerih delih telesa se ti zajedalci naselijo, kako se razširjajo, kako škodujejo živalim in koliko časa trajajo.

Najnevarnejše so tiste garje, ki jih povzroča pršica, imenovana z grškim imenom *sarkoptes*, kar pomenja nekako, da reže meso; imenujemo jo *podkožno pršico*. V to vrsto spada tudi človeški srbec.

Ta konjski podkožnik spada v vrsto pršic, je zelo majhna živalca, ki jo s prostim očesom komaj razločujemo, kajti, ako postavimo dve samici ali pet samcev podolgem enega za drugim, merijo skupno komaj en milimeter ali tisoči del enega metra. Samice so vedno večje od samcev.

Živalca kaže obliko želve, ima glavo in vrat zaraščeno s telesom, ki je polno ščetin; v mladosti ima šest, ko odrase, pa osem nog s kremplji. Zarije se v kožo konja tako globoko, dokler ne doseže sočnih plasti vrhnje kože, kjer se hrani s sokom celic. Na svojem potovanju za hrano napravi v koži prave rove in na koncu teh položi samica jajca, iz katerih zlezejo ličinke, ki grizejo in sesajo dalje. Te se prelevijo v mešičke in pozneje v pršice. Za ta razvoj od jajčka do pršice je potrebna doba dveh do treh tednov. To nam tudi pojasni, zakaj ne moremo takoj spoznati okuženja po pršici in zakaj traja njeno uničevanje toliko časa. Ako so razmere za razplod tega zajedalca ugodne, se razmnoži zelo hitro. Navadno živi samec ob vходу v rove, samica pa v njih.

Pršica sarkoptes ali podkožna pršica napade konja navadno najprej na vratu, potem na glavi in na plečah, odkoder se razširi po celem telesu. Ker se zarije v kožo in živi deloma v rovih krast in skorje, jo težko uničujemo; iz tega vzroka moramo, preden uporabimo kak strup proti njej, prej omehčati kožo in odpraviti kraste in skorje ž nje, da zamore zdravilo učinkovati. Ta vrsta pršic je dandanes med vojaškimi konji najbolj razširjena. Podoba 1. nam kaže samico, podoba 2. pa samca konjske pršice sarkoptes. Obe podobi ste 75krat povečani, kar nam pojasni, kako majhne so te živalce.

Pod. 1.
Samica pršice konjske
garjavosti.
(75krat povečana.)

Pod. 2.
Samec pršice konjske
garjavosti.
(75krat povečana.)

Manj nevarne in lažje ozdravljive so garje nakožne pršice imenovane *dermatokoptes*, ki živi na vrhu kože in se hrani s sokom, ki ga sesa iz gornjih delov iste. Pri konju nastopi navadno na bolj zavarovanih mestih, ob goltancu, pod grivo, pod šopom, ob začetku repa, ob lakotnicah in na notranjih delih beder. Ta vrsta pršic se navadno naseli zelo na gosto in se drži skupnosti. Ti podatki nam dajo soditi o prvi ali drugi vrsti pršic, kajti s prostim očesom jih ne moremo razločevati, četudi imajo različne oblike, kar nam pokaže drobnogled. Zdravimo pa te garje ravnotako kakor prve, in sicer na ta način, da skušamo s primernimi strupi, ki konju ne škodujejo, popolnoma uničiti te zajedalce.

Tretjo vrsto garji provzročajo pršica z imenom *dermatofagus*, kar znači, da žre luskinne, dlake in kožo. Semkaj spadajo tudi perjevci in kurjevci pri perutnini. Te živali so večje in se spoznajo tudi s prostim očesom. Ta garjavost je najmanj škodljiva in se pojavlja največkrat samo na zadnjih nogah pri konju; v hujših slučajih tudi na sprednjih nogah in na stegnih;

redkokdaj se razpase po celem telesu. Dolge dlake na nogah pospešujejo te garje. Znaki te bolezni so, srbenje po nogah, kar sili konje, da si jih drgnejo in bijejo ž njimi ob tla. Ta nemirnost konj se opazuje posebno ponoči. Sčasoma odpadejo dlake in nastanejo kraste in skorje, ki se širijo do skočnega člena. Ta vrsta garji nastopi navadno pozimi pri težkih konjih, ki so večinoma v hlevu in jih slabo čistimo. Spomladi ob toplen vremenu izginejo sameodsebe. Čiščenje in krtačenje nog obvaruje pred to boleznijo. Če je pa garjavost enkrat tu, zdravi se jo, kakor prejšnje vrste garji.

4. Kako konji nalezejo garje?

Pršice ali njene ličinke in jajca se prenesejo z garjevega konja na zdrave v odpadlih krastah, ako se konj drgne ob konja, ako skupaj vozita ali prideta skupno v isti hlev; dalje, ako pokrijemo zdravega konja s plahto, ki jo je imel garjavec na sebi, ali, ako ga opremimo z opravo takega konja. Naleze tudi konj garje, ako pride v hlev, kjer je bila bolna žival, ali, ako pride v dotiko s človekom, ki je stregel garjavemu konju, kajti z obleko in tudi z drugimi predmeti se ravnotako raznašajo garje.

Na te raznovrstne načine se lahko zanesejo jajca, ličinke ali grinje na kožo zdravega konja, tam se naselijo, se zagrižejo v kožo, srkajo sok in se potem razmnože. Vendar tudi to razmnoževanje je mnogo odvisno od tega, v kakem stanju se nahaja konj in kako nego ima. Garjavost pospešuje največ nesnaga in nečistost, zanemarjenost konj in slaba krma. V mirnem času smo našli največ garjavih konj ravno pri revnih posestnikih, ki svoje živine ne snažijo in krtačijo in jo k temu še slabo krmijo. Le redkokdaj so se pripetili slučajni garjavosti pri lepo rejenih in čiščenih gosposkih konjih. Četudi je bil morda konj že okužen po grinjah, s krtačenjem in čiščenjem se jih je deloma odstranilo, deloma tako nadlegovalo, da se niso mogle razmnožiti. Zaraditega, kmetje, ki imate konje v hlevu, ne hranite krtače in dobro drgnite in čistite to živino, da se ubranite te hude bolezni.

Ravnotako pospešuje garje slaba krma in ošibelost vsled pomanjkanja, kar nam posebno jasno dokazuje današnja vojna, v kateri smo izgubili že na tisoče konj, ki so vsled nezadostne krme postali garjavi in jih ni bilo mogoče več ozdraviti.

Konjska garjavost je nevarna tudi ljudem, kajti prav lahko se jo naleze. Pri človeku se pršica naseli navadno na rokah ali nogah, kjer se zarije v kožo, povzročajo mehurčke in pozneje prišč, ki močno srbi. Še mnogo večje postane to srbenje, ko se človek segreje v postelji. Tudi druge živine se rada prime konjska garjavost, vendar pri nobeni ne postane tako nevarna, kakor pri konju.

Konjske pršice se naselijo navadno na tistem delu kože, kamor so bile ravno zanesene. Tam se zarijejo v kožo in s svojimi ščetinami in kremplji, z grizenjem in ujedanjem ter z nekimi jedkim sokom, ki ga izcejujejo, provzročajo živalim srbenje. Zaraditega pravimo tudi tej bolezni *srbečica*. Čimbolj se konj drgne, tembolj ga srbi, ker pršice tem več jedkega soka izpuščajo. Očividnih znakov bolezni na koži ne spoznamo takoj, ko je bila žival okužena, ampak šele tedaj, ko so se pršice razmnožile in pojavile v velikih množinah in napravile kraste in prišč.

5. Kako zdravimo garje?

Ko smo dognali pri kakem konju garjavost, moramo ga takoj ločiti od vse ostale živine, da se je ne nalezejo tudi te. Prostor, kjer je stal garjavi konj, moramo razkužiti s kakim razkuževalnim sredstvom; najbolje je tla, zid, jasli in druge predmete na debelo pobeliti s sveže ugašenim apnom, ki pomori vso garjavo zalego. Steljo moramo sežgati, konjsko odejo in krtače opariti v lugu, vso konjsko opravo in vse predmete, ki so prišli v dotiko z garjavim konjem, oprati v vročem lugu ali drugače razkužiti, da se pršice uničijo. Oseba, ki streže garjavemu konju, ne sme priti v dotiko z zdravimi živali.

Ostale konje, v kolikor so na videz še zdravi, moramo dobro čistiti in krtačiti ter jih še več časa opazovati, jeli ne kažejo tudi oni znakov garjavosti.

Dasi poznamo troje vrst pršic, ki povzročajo garje, vendar pri zdravljenju te bolezni ne pazimo na njih posebnosti, ampak zdravimo vse po enem načinu. Pri izbiranju zdravil velja načelo, da rabimo take pripomočke, ki zamorijo ne samo vse žive grinje in ličinke, ampak tudi njih jajca. Posebno pri grinji sarkoptes, ki je najbolj razširjena in nevarna, moramo zdravila, mazila ali tekočine, prav vdrgniti v kožo, da pride strup, namenjen tem zajedalkam, v njihova najoddaljenejša skrivališča ter jih pomori skupno z njihovo zalego.

Ker je pa nemožno, da bi z enkratnim mazanjem pokončali vse pršice in vso zalego, moramo to delo ponoviti čez 5 do 6 dni, kajti v tem času so zlezle iz nedotaknjenih jajc ličinke in nadaljevale uničevalno delo. Mazanje moramo še tolikokrat ponavljati, dokler se nismo popolnoma prepričali, da konj nima nikakih pršic več. To zdravljenje traja po več tednov in celo po par mesecev, in zahteva posebno pri močno garjavih in vsledtega shušanih konjih mnogo potrpežljivosti, natančnosti, dobrega negovanja in tečne krme.

V času zdravljenja potrebujejo konji močne krme, suhe, čiste stelje in vsakdanjega čiščenja. Ko smo jim ozdravili garje, moramo jih opazovati še več časa, da se ta bolezen zopet kje na njih ne pojavi, kajti posebno v poletnem času se ta hitro širi. Navadno potrebujejo garjavi konji po ozdravljenju več časa, preden se dodobra ne opomorejo in zaraditega ne smemo od njih zahtevati pretežkega dela.

Predn pridemo k zdravilom in njih uporabi, opozarjamo še enkrat, da so garje taka nalezljiva bolezen, ki jo je po zakonu treba naznaniti okrajnemu glavarstvu in ki jo more zdraviti le živinozdravnik, ki ima pa tudi dolžnost, ukreniti potrebno za omejitev njenega razširjevanja. Ker so se pa garje razpasle že po vsej državi in se nahajajo živinozdravniki v vojni službi, mora si vsak lastnik garjavega konja znati sam pomagati.

Zato hočemo tukaj navesti nekaj bolj znanih zdravil, ki jih tudi navaden človek po navodilu in receptu živinozdravnika dobi v lekarni in ž njimi zdravi svoje bolne konje. Izmed takih zdravil so najbolj znana:

žveplo, pomešano z milom in špiritom;

1 del kreozota na 20 delov olja;

dunajski Teerliniment;

kreozot s teerom in milom;

kreolin z milom in špiritom;

razredčeni lizol z milom;

bencin;

petrolej;

novejše zdravilo Sozjodol—Hydrargirum, ki se je baje na Nemškem v času sedanje vojne dobro obneslo.

Četudi vlada dandanes veliko pomanjkanje na vseh zdravilih, eno ali drugo se bo že našlo v lekarni ali kje drugje, ker dobra so več ali manj vsa, v kolikor se jih rabi na tak način, da zastrupijo in uničijo pršice.

Predn začnemo rabiti ta zdravila, moramo pripraviti kožo, da postane dostopna za strup. Predolgo dlako moramo ostriči, kožo na napadenih mestih odrgniti in dobro okrtati, namazati jo na debelo z milom, da se omehča in odpadejo kraste. Temu milu primešamo malo kreozota, lizola ali karbola. Najbolje je sicer namazati kožo z vazelino, ki jo najhitreje omehča. Žal, da tega predmeta dandanes ni dobiti v trgovini. Tako namazano kožo pustimo 24 ur, jo potem operemo z vročo milnico, odrgnemo kraste ž nje in jo osušimo. Šele tedaj, ko je koža dobro omehčana, postane dovzetna tudi za gori navedena zdravila, ki se dobro nadrgnejo in namažejo, da se vrine strup popolnoma vanjo. Šele tedaj učinkuje zdravilo, ako pomori škodljivce z zalego vred.

Prav preprosto zdravilo je naslednje, ki si ga lahko vsak sam doma pripravi. Vzame se $\frac{1}{4}$ kg mila in $\frac{1}{4}$ kg sode ter se skupaj skuha v petih litrih mehke vode, deževnice, dokler se oboje ne raztopi. Ko se ta zmes ohladi, primeša se ji $\frac{1}{4}$ kg fino zmletga žvepla (žveplena cveta), da se to v njej popolnoma razprši. Ta tekočina je zelo jedka, zaradi česar je ne smemo mešati z roko, ampak z žlico ali s kako palico. Ako nimamo sode, napravimo si lug na ta način, da skuhamo v šestih litrih vode šest prgišč dobrega (bukovega) pepela ter mu dodamo prgišče sveže ugašenega apna. Ko se je vse skupaj sesedlo, odlijemo lug v drugo posodo in raztopimo v njem milo ter mu naposled dodamo žvepla. Milo ima namen, da drži vso zmes skupaj, da se lažje namaže na kožo. Če ga nikakor ni dobiti, lahko tudi izostane. Žveplo in soda (alkali, tudi apnena voda) razvijajo žvepleni vodik, ki umori pršice.

Ko je zdravilo pripravljeno, je dobro vlti ga v steklenice, da se ga preveč ne razlije in da ga lažje rabimo pri mazanju ž njim.

S tako pripravljeno tekočino namažemo in dobro drgnemo garjava mesta na koži, da se zdravilo usesa v kožo in pod kraste. Bolje seveda je, kraste prej dobro omehčati z milno vodo, da se oluščijo. Ako je konj popolnoma garjav, ne smemo namazati celega naenkrat, ampak polovico prvi dan, drugo polovico drugi dan.

Dobro zdravilo je tudi sledeče, ki ga rabijo na Angleškem proti garjam pri ovcah: Skuhaj 25 delov žvepla (cvetu ali stolčenega), 12 $\frac{1}{2}$ delov žganega apna v 1000 delih vode. S to mažo se vdrgavajo bolni konji tri- do štirikrat po merilu bolezni.

Ob grivi, ali kjer so dlake dolge, se jih ostriže. Sicer pa je najbolj priporočljivo, ako opazimo garjavost na konju, da ga takoj vsega ostrižemo. Čez tri do štiri dni namažemo zopet konja z navedenim zdravilom in ponovimo to še tri- do štirikrat. Potem ga opazujemo, ako se še drgne in grize in ponavljamo zdravljenje, dokler srbenje popolnoma ne preneha. Dobro je tudi, da se ga še parkrat da preiskati po živinozdravniku. Drugače se ravna s konjem tako, kakor smo navedli že v prejšnjih odstavkih.

Splošno pa si mora vsak posestnik konja zapomniti: Konj je posebno v današnjih vojnih časih

zelo dragocena žival, ki potrebuje najboljše nege in primerne krme, če ga hočemo obvarovati pred boleznimi in predvsem pred garjami. Sui hlevi, čista stelja in vsakdanje čiščenje mu je ravnotako potrebno, kakor človeku umivanje. Ne hranimo torej ščeti in štrigla, ampak snazimo ga čim najbolj možno, kajti s tem ga obvarujemo pred garjami in marsikatero drugo kužno boleznijo. L.

Kdo se naj še zglesi za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?

Spisal dr. Lapajne, odvetnik v Krškem.

Drž. prež. prispevek ni miloščina, ampak *pravica*, kakor vsaka druga; zato naj opravičenih nihče ne zamudi, to pravico uveljaviti, in sicer o pravem času, ker mu sicer *zastara*.

Na goristavljeno vprašanje odgovorim najpopolneje, ako razložim premalo znane *razlike novega* prež. zakona z dne 27. julija 1917, drž. zak. št. 313., naproti staremu s konca l. 1912. Na take, s 1. avgustom 1917 v veljavo stopivše razlike, naletimo že pri vprašanju:

I. Za kom se prejema prež. prispevek?

Za *aktivno* (prezentno) služečimi vojaki se do 1. avgusta 1917 ni prejemale ničesar. Novi zakon je ta razloček odpravil, tako da dobe odslej prispevke tudi svojci tistih, ki bi bili vojaki, tudi če bi ne bilo vojne. Zatorej naj obnove prošnje in zahtevajo prispevke od 1. avgusta 1917 dalje vsi tisti, katerih prošnje so bile pod veljavo starega zakona odbite iz razloga, da služi vpoklicani aktivno (prezentno). Aktivna vojaška služba je trajala po zadnjem brambnem zakonu le dve leti (tri leta pri konjenici, štiri pri mornarici). Ako ste te dve leti komu dotekli še pred 1. avg. 1917, se morajo njegovim svojcem prispevki nakazati še po starem zakonu do 1. avg. 1917, po novem zakonu od tega dne dalje.

Tudi za *prostovoljno* služečimi vojaki dovoljuje novi zakon prež. prispevke v nasprotju k staremu zakonu, ki jih je odrekal. Prostovoljcem ni bilo prištevati le vojakov, ki so šli služiti, ne da bi bili prebrani, ampak tudi one, ki so bili prebrani za črnovojniško službo, pa so se dali uvrstiti v skupno armado ali deželno brambo. To so storili zaradi tega, da s svojo vojno službo odslužijo obenem aktivna leta, ki bi jih sicer čakala v miru. Prostovoljcem pa ni prištevati *prostovoljnih strelcev* in *kolesarjev*, katerih svojcem so se še pod veljavo starega zakona prež. prispevki vedno priznavali.

Svojcem rezervnih (črnovojniških) *častnikov* pristoji prež. prispevek le, ako ne prejema posebnih, zanje po drugih zakonih določenih „rodbinskih pristojbin“. Teh postanejo deležne žene in zakonski otroci, in so ti torej od prejemanja prež. prispevkov izključeni.

Svojcem *invalidov* gredo prež. prispevki ne le za čas vojne, ampak še šest mesecev po nje končanju. Za invalida smatra zakon vojaka, ki se je vrnil iz aktivne vojaške službe z izgubo vsaj *petine* svoje *prejšnje* delozmožnosti. Ako te izgube ne izkazujejo vojaška spričevala, jo ugotovi državni zdravnik pri glavarstvu. Ni treba, da je bila izguba delozmožnosti očitna že pri izstopu iz vojaške službe, lahko se pokaže šele pozneje, a kljub temu izvira iz vojaške službe. Invalid ostane v zmislu zakona, kdor je izgubil petino

prejšnje delozmožnosti, tudi če je za *drug* (nov) poklic popolnoma usposobljen. — Po starem zakonu so prejemale svojci invalidov prež. prispevke le še šest mesecev po vrnitvi invalida domov. Pripomniti pa moram, da nadaljnega izplačevanja prež. prispevkov po preteku teh 6 mesecev za celo dobo vojne (in tedaj še šest mesecev po vojni) ni odredil šele novi zakon, temveč že posebna ces. naredba z dne 12. junija 1915, ki je stopila takoj v veljavo, tako da že od tega dne dalje noben svojec invalidov (ki je potreben in bil od invalida podpiran) ni smel ostati brez prež. prispevka. Naj pregledajo svoje plačilne pole!

Enake ugodnosti uživajo svojci *ubitih*, po bitkah *poprešanih* ter takih vojakov, ki so *umrli* na kaki v vojaški službi dobljeni ali poslabšani boleznijo (poškodbi). Tudi njim gredo prispevki od 12. junija 1915 nepretrgoma dalje.

Svojcem trajno ali na nedoločen čas na *dopust* poslanih ali od službovanja *odvezanih* vojakov se prispevki ustavijo. Če se pa pri takem vojaku po vrnitvi domov pokaže, da se ni vrnil zdrav, temveč z izgubo vsaj petine prejšnje delozmožnosti (se čisto dogodi!), ga je šteti invalidom in treba v zmislu gorinavedenega ustavljene prispevke iznova nakazati.

Dopusti na določen čas, zaradi boleznijo ali podob. nimajo na izplačevanje prež. prispevkov *nikakega* vpliva. Svojcem *ujetnikov* se nadaljuje izplačevanje, kakor če bi se nahajali še pri armadi.

Ali se nahaja vojak na fronti, v etapi ali zaledju, ali sploh ni vojak, temveč *opravlja le vojne dajatve* (po rudokopih, premogokopih, tvornicah do 55. starostnega leta), je za prejemanje prež. prispevkov brez važnosti, ter pritičejo tudi svojcem zadnje imenovanih (voj. delavcev) enake ugodnosti, kakor svojcem živih, mrtvih ali invalidnih vojakov.

Ako ima kdo *več* svojcev pri vojaki (starši več sinov, žena moža in brata) ter je potreben, in je bilo njegovo preživljanje odvisno od vseh (oba sinova sta n. pr. pomagala na domu, ali ženo je podpiral poleg moža njen brat), mu daje zakon svobodo, za katerim teh svojcev zglesi prež. zahtevke, vendar more prejemati prispevek le *enkrat*. Zgledal bo zahtevke za tistim, za katerim bo po zakonu prejemal *dalje* in *več* n. pr. za padlim vojakom dalje, kakor za živečim, za možem (navadno) več, kot za bratom. Ako se mu je za enim svojcem (n. pr. zaradi vrnitve) prispevek ustavil, se mu mora iznova nakazati za drugim, ako glede tega še obstoje zakonski pogoji. (Dalje sledi.)

VOJNE ZADEVE in NAREDBE.

Zopetni nakup izločenih vojaških konj.

(Odllok c. in kr. vojnega ministrstva z dne 21. januarja t. l., odd. 3/R. št. 14.381 ex 1917.)

Glasom gorenjega odloka se bo pri živinskem štetju pri konjskih klasifikacijah itd. odslej postopalo s konji, ki jih je vojna uprava izločila kot za vojno službo nesposobne in jih licitacijskim potom prodala privatnikom — ravno tako, kot z drugimi, nabornemu zakonu podvrženimi konji.

Take izločene konje morejo naborne komisije zopet pokupiti, ako bi bili za vojaško službo sposobni. *

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dobajajo na c. kr. kmetijsko družbo Kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvleče med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natime vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na lista vprašanja, ki so prišla vsaj 5 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zадnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 34. Ravnalna cena za vino povprečne kakovosti je 300 K za hl, po kateri ceni pa jaz kot gostilničar nikjer ne morem dobiti vina, ker vsak vinogradnik veliko več zanj zahteva. Če kot gostilničar moram v sili vino čez ravnalno ceno kupiti in ga potem vsled obratnih stroškov znatno dražje prodajati, vprašam, ali se sme v takim slučaju gostilničarja tožiti in kaznovati zaradi navijanja cen pri vinu? (F. S. v D.)

Odgovor: Na podobno vprašanje odgovori dr. H. Herbatschek v letošnji 3. številki dunajske »Allgemeine Wein-Zeitung« takole: »Proti cesarski naredbi o navijanju cen se le tedaj pregreši, če se zahteva očitno previsoka cena ali če se nad uradno določeno ceno ponudi višja. Bistvo ravnalne cene je v tem, da ona vobče varuje pred zasledovanjem po § 20. ces. naredbe z dne 24. marca 1917, če se je pri kupčiji drži, dočim njeno prekoračenje samonasebi še ni kaznivo. Ravnalna cena je le nekako merilo, ki bodi podlaga pri določitvi dejanske prodajne cene. Prosojevalnica cen more ravnalne cene predgručati. Če Vi dokazete, da niste mogli vina ceneje kupiti in če poleg nabavnih stroškov in stroškov za režijo vzamete še primeren dobiček, potem Vas ne gre naznaniti in obsoditi zaradi navijanja cen pri nadrobnem točenju vina v Vaši gostilni.« — Vsled zmede, ki sedaj vlada pri vinski kupčiji, so imeli avstrijski vinotržci predkratkim zborovanjem na Dunaju in tamkaj je zastopnik vlade izrekel, da gostilničar ne more biti zaradi navijanja cen kaznovan, če je vino dražje plačal kakor je ravnalna cena, oziroma kakor je primerna kakovosti vina, če ga ceneje sploh ni mogel dobiti. Ta naš odgovor pa seveda ni merodajen, ker ima vsak sodnik pravico razsoditi po svojem prostem preudarku ter ste zato lahko vseeno obsojeni, če sodnik gori omenjenih okoliščin ne upošteva. Seveda imate v tem slučaju pravico priziva na vzklicno sodišče. Dokler se kakovost vina po večšakah ne določi, pa sodnik sploh ne sme obsoditi.

Vprašanje 35. Kot gostilničarka, ki vodim gostilničarsko obrt v odsotnosti svojega soproga, ki je v ruskem ujetništvu, sem kupila na Goriškem precej vina na podlagi mi poslanega vzorca, in sicer visoko nad ravnalno ceno. Poslano vino pa nikakor ni tako, kakor je bil vzorec, se noče učistiti in tudi ni čistega okusa. Obenem Vam pošljam vzorec tega vina. Ker moji gostje tega vina ne marajo, so izostali, preti mi zato velika škoda in vprašam, če je prodajalec vina dolžan povrniti škodo, ker poslano vino ni tako, kakor je bil vzorec? (M. S. v K.)

Odgovor: Vi bi morali poslani vzorec vina pravilno shraniti in ker poslano vino ni bilo iste kakovosti, kakor vzorec, bi ga morali prodajalcu takoj dati na razpolaganje. Ker tega niste storili, ste zamudili tisto, kar bi Vam utegnulo pomagati v slučaju pravde, ker se prodajalec ni držal kupne pogodbe. Vi imate pa vendarle še danes priliko prodajalca vina terjati za povračilo škode, oziroma kupčijo razveljaviti. Ravnalna cena za vino povprečne kakovosti namreč znaša 300 K za hl ter je smatrati tisto vino pov-

prečne kakovosti, ki je brez hib z ozirom na barvo, duh in okus in ki ima kot belo vino 9 do 10 prostorninskih % alkohola v sebi. Vzorec vina, ki ste ga nam poslali, pa nikakor ni smatrati kot vino povprečne kakovosti, kajti ono ni čisto, nima prave barve, ni čistega okusa ter ima po naši površni preiskavi komaj 8 prostorninskih odstotkov alkohola v sebi. Zahtevajte od prodajalca vina, da Vam ceno primerno zniža in mu zaprete, da ga drugače naznanite zaradi prestopka navijanja cen po ces. naredbi z dne 24. marca 1917. Če se prodajalec Vaši zahtevi ne pokori, ga tožite zaradi navijanja cen, ker vino ni povprečne kakovosti, potem stopi v veljavo točka 5. § 20. imenovane ces. naredbe, ki slove: »V slučaju obsodbe ima oškodovanec pravico voliti, da se kupčija razdere ali pa cena primerno zniža. Obsojenec mora v vsakem slučaju oškodovanca popolnoma odškodovati.« — Preden pa prodajalca vina naznanite, dajte vino preiskati Deželnemu kmetijsko-kemijskemu preskušališču ter v to svrhu vzemite iz soda pred pričami steklenico vina, ki jo zopet pred pričami zamašite in zapečatite. Če bo kmetijsko-kemijsko preskušališče izreklo, da vino nima vsaj 9 prostorninskih odstotkov alkohola v sebi, in da tudi nima prave barve in okusa, potem šele prodajalca ovadite.

Vprašanje 36. Ali res ni dobro rabiti les za stavbo od drevja, v katerega je strela treščila, ker je pri nas razširjeno mnenje, da tak les streló nase vleče? (A. L. na G.)

Odgovor: Razne snovi različno dobro vodijo električni tok. Električni tok vzame vedno najkrajšo pot in izbira pri tem tiste snovi, ki ga najlaže vodijo. Zato električni tok dostikrat preskoči od slabih voditeljev na dobre ter se pri taki preskočitvi pokaže iskra. Pri nevihti se nabere v nekaterih oblakih veliko elektrike, ki doseže tako napestost, da se sproži in gre potem elektrika po najkrajšem potu iz zraka na zemljo. Zrak električni tok slabo vodi, zato preskoči iz oblaka na najbližnji predmet na zemlji, pri čemer se naredi ogromna iskra, ki jo imenujemo strela. V gorah so najbližji predmeti skalnati vrhovi ali vrhovi tamkaj rastočega drevja. V ravnini so pa taki predmeti posamezno stoj-ča drevesa, visoke stavbe, kakor n. pr. cerkveni zvoniki. Če je treščila strela v kako drevo, se to ni zgodilo zaradi kake posebne lastnosti lesa tistega drevesa, ampak zato, ker je bil vrh drevesa najkrajša pot za električni tok, t. j. za streló. Da bi les od strele zadetega drevesa, če se porabi za kako stavbo, vlekel streló nase, je tedaj popolnoma prazna vraža. Seveda, če se potem porabi tak les za kako visoko stavbo v vasi ali za kako na samem ležčco stavbo v ravnini, je vsekako nevarnost, da vanjo trešči, pa ne zaradi lesa, ampak ker vrh tiste stavbe leži najbližje oblaku, iz katerega strela šviga.

Vprašanje 37. Ali so res konjske kosti kot zdravilo boljše kakor goveje in prasičje za potrte krave, ki imajo kostolomnico in, ali je kako drugo dobro zdravilo zoper to bolezen? Pri nas je namreč mnogo krav, ki so tako potrte, da gredo komaj iz hleva in med ljudstvom je razširjeno mnenje, da so najboljše zdravilo konjske kosti. (A. L. na G.)

Odgovor: Kostolomnica pri goveji živini prihaja od pomanjkanja rudninskih hranilnih snovi v krmi, zlasti če manjka apna in fosforove kisline. Fosforovokislo apno, iz katerega so stvorjene kosti, pa stoji pri presnavljanju v nekaki zvezi z beljakovinami, t. j. žival mora dobivati v svoji krmi ne le dovolj rudninskih snovi, ampak tudi dovolj redilnih beljakovin. V pokrajinah, kjer ima zemlja že od narave v sebi malo fosforove kisline in malo apna v taki obliki, ki ga rastline lahko zaužijejo, potem se na izčrpanih tleh in na močvirnatih zemlji prideluje seno, ki daje

prav slabo klajo in se zato v takih krajih kostolomnica pri goveji živini splošno pojavlja. Ker je vsako bolezen lažje preprečiti, nego jo zdraviti, zato je v takih pokrajinah najprej odpraviti vzroke kostolomnici. To se doseže z zadostnim gnojenjem, z rabo fosfatnih umetnih gnojil, z gnojenjem z apnom ter z osuševanjem močvirnatih tla. Dokler zemljišča niso na ta način izboljšana, je goveji živini pokladati dovolj močnih krmil in še posebej redno klajnega apna, ki obstoji iz fosforovokislega apna. Da so krajevne razmere kostolomnici vzrok, je najboljši dokaz, ker se bolna živina iz takih krajev drugam pripeljana hitro popravi in tuja, dokupljena živina pa zboli za kostolomnico. Kostolomnica se zdravi s pokladijem dobre redilne klaje in s pokladijem klajnega apna. Klajno apno pa največkrat ni ničesar drugega nego kosti, zmlete v prav fino moko. Kostno moko pa more goved le tedaj kaj prida prebaviti in presnavljati, če je prav fino zmleta, kar pri domačih napravah ni mogoče, ampak le v tvornicah, ki imajo v to svrho posebne stroje in site. Psi in kokoši so pa seveda sposobni prebavljati tudi dobelejše kostne drobce. Da bi bila moka od konjskih kosti boljša kakor od govejih ali prasičjih, nikakor ni res, ampak je vsaka kostna moka enako dobra, ker se gre edinole za kemijsko sestavo kosti. Vedite, da se zlomljena kost pri konju ne zaceli, dočim se pri govedu ali prasiču, celo pa pri ovci prav rada zaceli. Iz tega stališča bi tedaj moka od konjskih kosti bila še slabša, kar seveda ni res, ker vzrok, da se zlomljena konjska kost ne ozdravi, tiči drugje.

Vprašanje 38. V »Kmetovalcu« berem, da repa ni posebno dobra krma za močno breje krave, ki imajo kmalu storiti. Vsled pomanjkanja sena nam letos repa veliko zaleže in zato ne vem, kako naj s krmo izhajam, ako naj repe ne pokladam tudi brejim živalim. Da breje krave ne oslabe, morajo tudi dobiti kaj k rezanici, zato vprašam, ali ne bi kazalo pokladati brejim kravam kuhane repe, in sicer v oblodi pomešano z rezanico? (M. B. v B.)

Odgovor: Ne da se tajiti, da repa ni prav prikladna klaja za breje krave, ker lahko povzroči izvrženje. To pa le tedaj velja, če se brejim kravam poklada repa v prevelikih množinah. Na take reči je moral živinorejec paziti v časih, ko je bilo vsega dovolj, a sedaj so izjemni časi, in je živinorejec prisiljen marsikaj narediti, kar bi bilo drugače bolje opustiti. Majhne množine repe morete tedaj brez skrbi pokladati brejim kravam. Nikakor pa repe ne kuhajte, ampak pokladajte jo sirovo. drobno razrezano med rezanico, kajti sirova repa veliko ugodneje vpliva na mlečnost in na zdravje hlevske živine, nego kuhana. Na redilnost repe, ki ima v sebi dobrih 90 % vode, pa ne dajte veliko, kajti 100 kg repe je toliko, kakor 4 1/2 kg čistega škroba, dočim je 100 kg rezanice od jarega žita toliko, kot 17 kg čistega škroba. Slama ima torej povprečno 4krat tako veliko hranilno vrednost kakor strniščna repa.

Vprašanje 39. Ali sme mlinar, ki nima ribolova v najemu, pri svojem mlinu ribe loviti? (I. K. v Č.)

Odgovor: Glasom kranjskega deželnega ribarskega zakona z dne 18. avgusta 1888 nima mlinar pravice do ribolova pri svojem mlinu, ampak tisti, ki je lastnik ali najemnik ribolova na dotičnem vodotoku. Mlinar ima kvečjemu pravico do ribolova v kaki njegovi umetno narejeni strugi, če je imel to pravico, preden je stopil v veljavo imenovani ribarski zakon.

Vprašanje 40. Pri nas deli tekoča voda dve različni politični občini. Ena občina je dala ribolov v tej vodi v najem, druga pa ne. Ali sme na emnik ribolova loviti tudi ribe na bregu nasproti ležeče občine, ki svojega ribolova ni dala v najem? (I. K. v Č.)

Odgovor: Po kranjskem deželnemu ribarskem zakonu, ki ga v prejšnjem odgovoru omenjamo, se je ribarska pravica v celi deželi uredila. Ribolovna pravica gre v vsaki tekoči vodi (reki, potoku) le enemu, in tisti ima pravico ribolov po določenih zakona zvrševati na obeh bregovih. Ribolov v tisti vodi, ki teče med dvema občinama, more tedaj biti le last enega samega in je sploh vprašanje, če ima katera od obeh občin pravico do ribolova in če ga morda nima kdo drugi. Pa naj bo tako ali tako, ribolov v dotični vodi ima samo eden in ta ga sme zvrševati na obeh bregovih.

Vprašanje 41. Pri nas vlada prepričanje, da brez lužnega kamna pač ni mogoče napraviti dobrega in trpežnega mila, ali pa, da je to mogoče le tedaj, če imamo boljše maščobne snovi na razpolaganje. Iz lastne izkušnje vem, da milo, napravljeno brez lužnega kamna, razpade v kratkem času kakor tropine. Kmetijska družba napravi ljudstvu veliko uslugo, če objavi, kje se dobi lužni kamen? (I. B. v D.)

Odgovor: Lužni kamen ni ničesar drugega, kakor vrsta zgoščenega in osušenega luga, ter se je nekdaj napravljaval edinole s kuhanjem bukovega pepela, kateremu so dodali nekaj ravnokar ugašenega živega apna. Dandanes pa ga tvornice podelujejo kemičnim potom iz rudnin. Ako je lug dobro napravljen, kakor je označeno v navodilu »Izdelovanje mila za dom«, potem izpremeni maščobo v milo ravnotako, kakor da smo rabili lužni kamen, kajti ponavljamo še enkrat, *raztopljen lužni kamen ni nič drugega, kakor zgoščen lug*. Kuhajte presejan bukov pepel, ki ste mu dodali prgišče ravnokar ugašenega živega apna, v mehki vodi, deževnici, pustite, da se goščoba sesede na dno in odlijte ali precedite čisti lug v drugo posodo, pa dobite enako raztopino, kakor je lužni kamen raztopljen v vodi. Dobrota maščobe vpliva pač več ali manj na duh mila in tudi na bolj ali manj hitro podelavo tega, v kolikor se maščoba prej ali slej pretvori v milo; na trpežnost in splošno kakovost pa ne vpliva mnogo. Lužni kamen je dandanes popolnoma pošel in se ga niti v tvornicah ne dobi več. Morda ga ima še tupatam kak trgovec v mali množinah v zalogi, ki ga pa prodaja po pretiranih cenah kar pa družbi ni znano. L.

Vprašanje 42. Jaz sem kmetovalec z razmeroma zelo majhno kmetijo ter doslej še nikdar nisem plačeval osebne dohodnine. Sedaj mi je pa predpisana precej visoka dohodnina, češ, da sem imel lansko leto vsled prodaje živine tako visoke dohodke, da sem podvržen dohodninskemu davku. Moj ugovor pri davčnem referentu, da prisilna odprodaja živine ni nikak dohodek, ker imam zato prazen hlev in ne morem pravilno naprej kmetovati, ne drži. Ali je predpis osebne dohodnine v tem slučaju upravičen? (P. S. v K.)

Odgovor: Predvsem Vam in vsem kmetovalcem nujno priporočimo, še enkrat prav natančno prebrati spis, »Kmetje, pazite na davčne napovedi!«, ki smo ga objavili v prvi letošnji številki »Kmetovalca«. Sicer so pa državni poslanci v državnem zboru glede takega slučaja, kakor je Vaš, interpelirali in so zahtevali, da se živina smatra kot del premoženja in da se skupiček zanjo ne sme prišteti k dohodkom. Finančni minister je v seji državnega zbora 19. t. m. na to interpelacijo takole odgovoril: »V kolikor gre šteti živino k nepremičninam kmetijskega posestva, je odprodajo posameznih komadov živine smatrati kot odprodajo enega dela premoženja in taki dohodki po § 159. zakona o dohodnini ne spadajo med dohodke, od katerih je plačevati dohodnino ali davek od vojnega dobička. Dohodki odprodaje pitane in mlade plemenske živine so pa podvrženi

dohodninskemu davku. V komisiji gosposke zbornice za davčne zadeve se je pa ta izjava še dopolnila, da namreč med dohodke, ki so dohodniki podvrženi, ne gre šteti skupička za mlado živino, ki se jo je med vojno prodalo, a ki se je redila zaradi kmetijskega obrata samega ali za domačo spodrejo. Finančni minister je končno izjavil, da so se izdala navodila v tem zmislu na podrejene davčne oblasti, ki naj jih upoštevajo in ki naj se nanje pri davčnih predpisih ozirajo. — Iz tega ministrovega odgovora morete posneti, da je ta Vam predpisana dohodnina krivična in se zato v predpisanemu roku pritožite na deželno davčno komisijo. Pravico do pritožbe pa imate le tedaj, če ste svoje dohodke poprej ustno ali pismeno pri davčni oblasti naznanili (fatirali).

Vprašanje 43. Posedujem zemljišče, ki je popolnoma zaraščeno s praprotom. Ker nameravam iz njega napraviti travnik, prosim pojasnila, **kako zatrem praprot na travniku?** (J. Š. v S.)

Odgovor: Navadna praprot, ali pravilno orlova praprot (*Pteris aquilina*) je deloma koristna rastlina, ker nam daje zadostne stelje posebno v krajih, kjer sejejo malo žita in imajo malo gozdnega listja. Je pa tudi škodljiva tam, kjer hočemo imeti namesto brezkoristnih ali slabih pašnikov dobre travnike. Ako hočemo zemljišča, zaraščena s praprotom, izpremeniti v rodovitne travnike, moramo najprej ta plevel uničiti. Orlova praprot ima debelo, črno plazečo in zelo obširno korenino, ki na zadnjem koncu trohni in gnije, na srednjem pa rase in pošilja posamezne visoke liste na dan. Kar navadno imenujemo praprot, je samo list, ki pozimi pogine, korenina pa učka mnogo let. Zaradi dolgih korenin jo je težko zatreti. Ako jo hočemo polagoma odpraviti, zadostuje, če jo več let zaporedoma maja meseca pokosimo, nakar pogine samaodsebe. Ako ne moremo čakati toliko let, populimo jo s koreninami vred iz zemlje, ko je tako močna, da se ne trga več. To delo se vrši najlažje po dežju, ko je zemlja mehka. Lehko tudi preorjemo pred zimo, da korenine pomrznejo. Ali pa preorjemo ali prekopamo celo zemljišče in korenine zberemo in sežgemo. Če na tako zemljišče posejemo oves na gosto, uniči tudi še ostale korenine v zemlji, ker jih ta rastlina zaduši. Dobro učinkuje tudi gnojenje s Tomasovo žindro in kajnitom. L.

Vprašanje 44. Imam kravo, ki je imela že v jeseni dve trdi buli, kot drobno jabolko debeli, eno na plečih in drugo med prvima nogama. Te so se predrle sameodsebe in iz njih je tekel gost rumen gnoj. Niso se te dve še pozdravile, ko prične rasti tretja na vratu v bližini prejšnje rane. Ta se večja že od oktobra in je že kot srednje debela repa. Ta bula se ne drži ne mesa, ne kože, ampak se lahko z roko premika semintja. Prej, ko sem kravo tipal po buli, je ni bolelo; sedaj se mi pa zdi, da jo malo srbi. Krava je drugače zdrava, žre in pije ponavadi. **Kako naj zdravim podkožne bule pri kravah?** (K. L. v Dr.)

Odgovor: Opisane bule spadajo v vrsto živčnih oteklin in nastanejo navadno pod kožo na koncu kakega živca. Njih vsebina sestoji deloma iz vezne tkanine, deloma iz živčnih niti, ki se začnejo v poznejšem razvoju razkrajati in gniti. Ker niso vezane ne na kožo in ne na mišičevje, se lahko pregibljujejo pod kožo, ne da bi pri tem povzročale živalim bolečine. Ker se taka bula vedno bolj širi in večja, postane tudi koža na enem mestu tanjša in se tam tudi malo nagnije, gnoj, ki se je medtem napravil v buli, jo prodre brez človeške pomoči. Ko gnoj izteče, se bula izgubi in rana se polagoma zaceli. Na ta način se bula samaodsebe ozdravi in izgine. To naravno in seveda

počasno zdravljenje zamoremo pospešiti s tem, da prisilimo bulo do hitrejšega gnojenja, in sicer s toplimi obkladki, ki jih večkrat menjamo. Posebno navodilo za hitrejšo ozdravitev pa zamore dati edinole živinozdravnik, ki ima primerno izobrazbo. Ravnotako zamore tak veščak določiti dobo, kdaj se sme bula prerezati, in kako se naj potem zdravi. Ako se je bula odprla samaodsebe in je gnoj polagoma iztekkel iz nje, je dobro spirati rano s kamilično vodo ali z arniko. L.

Vprašanje 45. Vjel sem dihurja v past, ki mi je delal škodo. Sedaj pa zahteva najemnik lovišča, da mu moram izročiti kožo, češ, da je ta njegova last. **Ali je dihur lovska žival? Če je, smem li zahtevati povračilo škode, provzročene po njem?** (I. R. v R.)

Odgovor: Dihur ni lovska žival, ampak samo lovna, ki po zakonu ne uživa varstva, to je, sme jo vsak in vsak čas pobijati. Je pa last najemnika lovišča, ki mu jo zato morate izročiti, živo, mrtvo ali kožo, drugače ste krivi lovske tatvine. Najemnik lova je dolžan povrniti škodo le, ako so jo povzročile lovske živali, nikakor pa ni odgovoren za škodo po lovnih živalih. Ne morete torej zahtevati nikakega povračila škode, ki Vam jo je prizadjal dihur. L.

Vprašanje 46. Kupil sem večjo množino belega vina, ki je imelo primerno barvo in okus. Posoda, v katero se je polnilo, je bila snažna in zažveplana. Pri polnitvi sem bil sam zraven in nisem opazil nič sumljivega. Še istega dne sem doma dal posodo na pipo in pri tem opazil, da je vino postalo črno, vsled česar mi ga ni mogoče točiti. Iz tega sklepam, da je bilo vino bolno že prej. **Ali je prodajalec dolžan vzeti vino nazaj in povrniti kupnino ter stroške prevoznje?** (L. M. v R.)

Odgovor: § 932. drž. zak. pravi: »Ako je pogrešek pri taki kupčiji tak, da ga ni mogoče več popraviti in da izključuje uporabo predmeta, more kupec zahteti, da se kupčija razveljavi in da povrne prodajalec vse stroške, ki jih je kupec pri tem imel. Ako se pa zamore pogrešek odpraviti, ali pa, ako je malenkosten, da se navzlic temu lahko spravi predmet v porabo, sme zahtevati kupec le primerno odškodnino ali povrnitev stroškov, ki jih je imel pri popravilu tega predmeta«. Počrnelo vino ni nikakr tak pogrešek, da bi se ga ne dalo več odpraviti, ampak z umnim ravnanjem in primernim kletarenjem in pripomočki se ga lahko omeji in vino izboljša. Počrnenje vina nastopi, če se v njem železov oksid kemično spoji s čreslovino v črnilo. Vino počrni le tedaj, če je v njem raztopljeno železo v obliki železnatega oksida ali železnate soli, in sicer tem rajši, čim več čreslovine in čim manj kisline je v njem. Zračni kisik pospešuje zelo črnenje, zaradi tega nastopi ta pogrešek navadno ob pretakanju vina, ko pride to v dotiko z zrakom. Dalje, ako vino več časa stoji odprto na zraku. Kako se tako vino popravi, dobite nasvet v gospodarskem navodilu »Počrnenje vina«, ki ga dobite pri družbi za 40 v. L.

Vprašanje 47. Nasadil bi rad parcelo, na kateri sem posekal drva, z akacijo, da bi mi služila za kolje. Bi se li prijeli nevkorenični podtaknjenci tega drevesa, ali pa moram saditi vkoreničene sadike? **Kako sadim in pomnožujem akacijo?** (I. K. v S.)

Odgovor: Akacija je zelo razširjeno drevo, ki rase tudi na najslabši zemlji, le mokrote ne prenese. Kjer se je enkrat vgnézdila, je ni več lahko zatreti, in posebno v bližini vinogradov nam s svojimi koreninami in poganjki dela dovolj preglavice. Je pa zelo hvaležno drevo, ker hitro rase in imamo od nje v najkrajšem času koristi. Najhitreje se pomnoži s koreničnimi poganjki, ki se hitro primejo v zemlji. Nevkorenični podtaknjenci, pa niso tako

gotovi, da bi pognali korenine, in nasadi s temi kažejo navadno velike pomanjkljivosti. Pomnoževanje akacij v večjih množinah se vrši potom semenja, ki se ga seje v drevesnice. Iz teh vzrasle rastline potrebujejo pa najmanj dve leti, preden se jih more presaditi na mesto. Primerne sadike za posaditev na mesto, dobite tudi pri gozdarskem oddelku c. kr. deželne vlade v Ljubljani. L.

Vprašanje 48. Imam nekaj stolitrov doma žgane slivovke, katera je postala bela. Ne vem, kaj je temu vzrok. Žganjarski kotel gotovo ne, ker sem v njem že večkrat kuhal žganje. Slivovka je bila že pri kuhanju bela in dosedaj se še ni učistila. **S čim učistim belo in motno slivovko?** (F. D. v Št. I.)

Odgovor: Vaša slivovka je prešibka, t. j. ima premalo prostorninskih odstotkov alkohola in preveč vode v sebi, zaradi česar je bela in motna. Vzrok belini je sadno etersko olje, ki je raztoplivo samo v alkoholu ali pa v taki tekočini, ki ima vsaj določeni odstotek alkohola. Ako ima žganje premalo špirta, t. j., ako je preveč razredčeno z vodo, postanejo eterične snovi v njem neraztopne in se kažejo kakor bela meglja. Kotel seveda ni kriv takemu nedostatku, ampak le nepravilno ravnanje pri kuhanju žganja, in ste najbrž pri tem delu premočno kurili, pri čemer se je z alkoholom zgostilo preveč vodene pare. Na ta način ste sicer pridobili več slivovke, zato pa slabše in motne, ker so se iz raztopine, ki je imela premalo alkohola, izločila eterična olja. Ta pogrešek se odpravi z dodatkom finega čistega špirta. Ker pa tega dandanes ni dobiti, vam ne preostane drugega, kakor da slivovko še enkrat previdno prekuhate, ne da bi pri tem delu premočno kurili. L.

Vprašanje 49. Imam tele, ki je dva meseca staro. Odstavil sem ga, pa noče žreti. Napenja se močno in vetrovi gredo od njega. **Kako zdravim napenjanje pri odstavljenem teletu?** (F. S. v S.)

Odgovor: Ker bolezn pri teletu ne opišete dovolj jasno, vam tudi ne moremo dati natančnega pojasnila. Da odstavljen tele napenja in da je zaprto, je lahko več vzrokov. Skoro gotovo pa je krive nepravilno krmljenje in slabo odstavljenje. Tele je bilo najbrže prehitro odstavljen, tako da se njegov želodec ni mogel še navaditi novi težki krmi. Prvi del želodca, ki mora krmo dobro prežvečiti, preden pride v naslednje dele želodca in v čreva, ni zadostno razvit, ne more vršiti svoje naloge, krma ostane neprebavljena, začne gniti in se kisati, pri tem se razvijajo plini, ki povzročajo napenjanje in zaprtijo. Če je torej to domnevanje pravilno, morete ozdraviti tele samo na ta način, da mu nudite lahko prebavno krmo, kakor je mleko, posneto mleko, obloda in podobna krmila. Pri odstavljanju teleta morate na to paziti, da se vrši isto le polagoma: prvi teden pustite ga samo dvakrat na dan sesati, drugi teden samo enkrat na dan, tretji teden pa mu samo vsak drugi dan pokladajte malo mleka. Pri tem mora imeti pred seboj vedno kaj suhe klaje, dobrega sena ali rezanice iz detelje, potrošene z otrobi, da se igraje navadi na tako trdo krmo. Ko je popolnoma odstavljen, dajte mu močne krme, otrobe, oblode, zdrobljenega ovsu ali podobna krmila. Prehod od ene vrste krme na drugo se mora vedno vršiti le polagoma. L.

Vprašanje 50. Ali se govedi sneti rog zopet prirase, če se ga takoj nazaj natakne? (J. P. v S.)

Odgovor: Če se govedi po nesreči in s silo rog sname, ne pa vsled kake bolezni ali poškodovanja, vsled katerega se je pod rogom gnojilo, se hitro nazaj natakneni rog zopet prirase. Pogoji so, da so vsi ranjeni deli popolnoma čisti, da se delo razume in da se ima na razpola-

ganje potrebne obveze in priprave za pritrjenje roga. Kakor hitro se pa z nataknenjem toliko časa odlaša, da se meseni deli rane napnejo, je izključeno, da bi se rog zopet nazaj prirasel. Pri razmerah, ki so na kmetih, ni takorekoč nikakega upanja, da bi se sneti rog zopet nazaj prirasel, in je najbolje niti ne delati kakega poskusa, marveč je rano takole celiti. Navadno na koščnem čepu, na katerem je rog priraščen, zraste nov majhen krnjev rog. Goli koščeni čep, ki močno krvavi, je temeljito osnažiti z 1% lizolovo vodo, razdrapane mesene konce je s škarjami ali z nožem porezati. Ko je krvavenje ponehalo in je koščeni čep dobro osnažen, ga je poštopati z zmesjo od 1 grama jodoforma in 5 gramov tanina. Tako poštopan koščeni čep, je tesno poviti s povojem, namočenem v mizarskem kleju. Tak posušen povoj se strdi, ki pa žival nič ne tišči. Obveza naj ostane na čepu 6 do 8 tednov.

Vprašanje 51. Vsled eksplozije municije nam je bila povzročena ogromna škoda, katero povrniti se pa vsi branijo. Za povzročeno škodo se ni hotelo zmeniti vojaštvo, na okrajno glavarstvo vloženo prošnjo so preprosto odbili in tukajšnji notar trdi, da noben zakon ne veleva tako škodo povrniti. **Kam in kako bi bilo vložiti novo prošnjo za povrnitev škode, ki je nastala vsled eksplozije municije?** (R. B. v G.)

Odgovor: Na podlagi zakona za vojne datjve res ne gre zahtevati kake odškodnine za tako povzročeno poškodbo, vendar se je škoda pripetila takorekoč skoraj v bojni črti in je na vsak način v najožji zvezi z vojnimi operacijami. Tako nastale škode država sicer ni dolžna povrniti, vendar bo država kolikortoliko odškodovala poškodbe na Primorskem, ki so v tesni zvezi z vojnimi operacijami. Prosite, oziroma zahtevajte, da se tudi vam da odškodnina na ta račun. Prosite posredovanja kakega Vašega državnega poslanca. Odškodovanje takih škod se bo pa vsekako zelo dolgo zavleklo, morda tudi več let, zato vam nujno priporočimo, prositi županstvo, da sestavi v večni spomin zapisnik, v katerem bodi popisano, kako in kdaj je škoda nastala, kateri vojaški oddelek jo je zakrivil in koliko cenijo tamošnji občinski cenilci povzročeno škodo. Zapisnik naj podpišejo župan, nekateri občinski odborniki, cenilci, odškodovalci in morda še nekatere ugledne priče. Tako sestavljen zapisnik dobro hranite, ne dajte izvirnika iz rok in če ga potrebujete kot prilogo za kako prošnjo, ne priložite izvirnika, ampak le poverjen prepis izvirnega zapisnika.

Kmetijske novice.

Oddaja sena in slame. Stranke, ki so naročile pri Deželnem mestu za krmila seno, naj čimpreje sporoče, če so zadovoljne, da se jim pošlje slamo namesto sena; to zaradi tega, ker dobiva imenovani urad v zadnjem času skoraj samo slamo namesto sena in ne more vsled tega zvrševati naročil na seno. Obenem je vzeti na znanje, da imenovani urad ne more sprejemati nobenih novih naročil več, ne na seno in ne na slamo, ker ne dobi več blaga in je za dobavo določena množina že s prvimi naročili prekoračena.

Naročila na otrobi in močna krmila. Pri otrobih je nastopilo tako pomankanje, da ni mogoče zadostiti vsestranskim in obilnim naročilom. Županstva hočejo po več tisoč kilogramov za posamezne občine, deželno mesto ima pa za celo deželo komaj par tisoč kilogramov na razpolaganje, tako da v zadnjem času sploh ne more županstvom več dobavljati kakor po 300 kg. Če ni blaga, ga ni mogoče deliti. Drugih močnih krmil je pa sploh zmanjkalo. Vsled-

tega ni dobiti nobenih oljnatih tropin, ne lanenih ne makovih ali rapsovih. Županstva naj nastali položaj in to stisko upoštevajo in naj ne zahtevajo takih množin otrobov, ki jih ni mogoče dati.

Družbene vesti.

Ta številka „Kmetovalca“ je dvojna, t. j. obenem 4. in 5. letošnjega letnika, ker vsled prometnih ovir na železnici ni prišel pravočasno tiskovni popir za izdajo 4. št. z dne 28. februarja t. l., zato jo izdamo združeno s 5. št. z dne 15. marca 1918.

„ABC kmetске in kmetijske izobrazbe“ je naslov novemu listu, ki ga pričnemo dodajati kot redno prilogo družbenemu glasilu „Kmetovalcu“, in katerega 1. številka je že tu priložena. Kaj je namen tega lista, je iz njega samega razvidno. Snovi za ta list je obilo, njeno potrebo in raznovrstnost bo videti šele po izdaji večih števil, zato prosimo, počakati s sodbo. Vobče je tožba, in to tudi v Nemčiji, da so kmetijski listi za kmete preučeno pisani, kar kolikorliko tudi velja za našega „Kmetovalca“, dasi se trudimo po možnosti poljudno in razumljivo pisati. Če se najde kmetijski list preučeno pisanega, pa niso vzrok samo urednik in sotrudniki, ampak tudi bralci, ki vsled nezadostne izobrazbe v ljudski šoli ne morejo vsega takoj ali vsaj lahko razumevati. Pomanjkljivi pouk in teoretično predpripravo za kmetijstvo v ljudski šoli nadomestiti za sedanji naraščaj in sedanji rod bo skušal v majhni meri nadomeščati „ABC“ in to v nadi, da bodo izkušnje sedanje vojne poklicane kroge prislile preosnovati in zbojšati pouk v naših ljudskih šolah, česar bo pa deležen šele poznejši rod.

Oddaja in razpošiljanje drevja iz družbene drevesnice. Naročila na sadno drevje, ki se morejo le po železnici izvršiti, se razveljavijo, ker železnica ne prevzame prevoz sadnega drevja. Tisti, ki morejo priti po pravočasno naročeno sadno drevje s svojim vozom v Ljubljano, dobe nakaznico na drevje v družbeni pisarni v Ljubljani, Turjaški trg št. 3., drevje pa le proti nakaznici v družbeni drevesnici v Ljubljani, Poljanska cesta (podkovska šola), in sicer od **20. marca do 6. aprila t. l.**

* **Amonijev sulfat, izborno učinkujoče dušičnato umetno gnojilo.** To gnojilo, ki ga družba nepričakovano vendarle nekoliko dobi za letošnjo spomladansko gnojenje, izborno učinkuje pri vseh rastlinah in na vsakovrstni zemlji. Amonijev sulfat je raztresati ob setvi, oziroma ob saditvi, ali tudi pozneje, ko so rastline že obzelenele, n. pr. tudi za gnojenje po vrhu slabo uspeli setvi žita. Posebno izborno učinkuje amonijev sulfat pri krompirju. Na ha ga je vzeti 100 kg, na ar 1 kg ali na štirjaški meter 1 dkg. Kdaj dobi kmetijska družba za kranjsko deželo odkazani amonijev sulfat, še ni znano; zaradi oviranega železniškega prometa je vsekako računati z velikimi zamudami, zato naj se rabi kesneje došli amonijev sulfat tudi za gnojenje

po vrhu že obsejanih, zasajenih in že ozelenelih njiv. Tudi gnojenje s tem gnojilom na slabih deteljiščih in na travnikih sploh je silno priporočeno. Naročila na amonijev sulfat sprejema c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani po 50 K za 100 kg brez vreče, dokler je kaj zaloge in si pridrži pravico, došla naročila primerno skrčiti, da so tega gnojila kolikor se da enakomerno in nepristransko deležni družbeni udje v celi deželi.

* **Delovanje kmetijskega društva v Št. Vidu nad Ljubljano.** Kmetijsko društvo, ki je zadruga, ima 105 članov. Načelstvo je v 20 sejah potrebe vrejevalo; nadzorstvo je računске knjige 5krat pregledalo. Zadruga deluje z mlatilnico, katera žito trikrat čisti, s slamoreznicco s pihalom, s krožno žago itd. Goni jih elektro- in bencinmotor. Pohvalno in ceno deluje elektro-motor, točen je v delu, ima mirni tek, se lahko oskrbuje in kar je v sedanjem času posebne važnosti, potrebuje primeroma k bencinmotorju malo olja za mazanje. Z bencin-motorjem delamo v vaseh, kjer nimajo elektrike speljane. Vsled pomanjkanja se ni moglo toliko dela opraviti, kar je člane zlasti sedaj v vojnem času, zelo obtežilo in zamudilo. Z motorji se je zaslužilo 3.180 K 14 h, od tega se je 1.823 K 06 h dolga na strojih plačalo. Vrednost inventarja znaša 10.864 K 07 h. Dolga na tem je še 2.068 K 16 h, preostaja nam čistega imetja 8.795 K 91 h. To imetje se je izplačalo z delom motorjev v desetih letih. Leta 1907 smo dobili bencinmotor, ki je ne le zadrugi veliko koristil, temveč so imeli člani tudi velike gmotne koristi in hitro, olajšano delo. Elektromotor deluje 5 let. Oba motorja delujeta v splošno zadovoljnost in v veliko pomoč kmetovalcev. (Nadaljevanje v inseratnem delu.)

Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske.

Oddaja tobačnega izvlečka za pokončavanje škodljivcev.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je sporazumno s finančnim ministrstvom za dobo pomanjkanja tobaka in vsledtega tudi zmanjšanega izdelovanja tobačnega izvlečka omejilo oddajo tega in popolnoma ustavilo prodajo potom tobakarn in glavnih zalog, oziroma vsem tem odtegnilo prodajno dovoljenje za tobačni izvleček. Edino dovoljenje je bilo izdano kmetijskim korporacijam v deželi. Za Kranjsko ima samo c. kr. kmetijska družba kranjska dovoljenje za prodajo tobačnega izvlečka v kmetijske svrhe, t. j. za pokončavanje rastlinskih in živalskih škodljivcev, ki ga bo oddajala vsem tistim, ki ga potrebujejo v to svrhu. V druge namene se ga ne sme uporabljati.

Oddaja pujskov za rejo.

Glasom razglasa »Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine v Ljubljani« bo to nakupilo izven Kranjskega nekaj tisoč pujskov za rejo, ki jih bo potom svojih zaupnikov razdeljevalo po vsej deželi. Posamezni pujski, ki bodo kakih 10 do 15 tednov stari, se bodo oddajali povprečno po kakih 120 K. Kmetovalci, ki žele kupiti enega ali več takih pujskov, naj se zglase pri krajevnem zaupniku »Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine«, katerega ime se izve pri pristojnem županstvu.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 4 K na leto. Posamezna številka stane 30 h. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4-5. V Ljubljani, 28. februarja 1918. Letnik XXXV.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 6 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičico se gospodarskega prometa. Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Kanjsko žimo od 15 cm dolgo, naprej odrezane in skupaj vezano, kupujem po 14—18 kron kg. Pošiljate na Ivan Svetec, posestnik, Rudolfovo, Dolenjsko. 227

Sadna drevesca i. s. hruške žlahtne in za mošt, orehe, divje kostanje in vseh vrst pritiklavce imam naprodaj. Naroči se lahko pisмено ali ustmeno pri Jakobu Pintar, sadjerejec, Sv. Tomaž, p. Skofjaloka Gorenjsko. 240

Sadnega drevja večjo množino, pet-štiri-in-triletnega, večina se v krone precepjenega, ki je bujno rasteče in dobrih vrst, i. s. Baumanova reneta, zlata reneta, štajerski mašančkar, jesen. tafelni, ki se zdrže do junija, štajerski moštar Paier Hubert zelo rodov. Žalostinke Elisa Radke. Hruške večina moštnice, tudi žlahtne Klapovke Napoleonovke i. dr., tudi nekaj pritiklavcev, in divjakov eno- in dveletnih, ima naprodaj po primerni ceni Andrej Hafner, pos. in sadjerejec, Dorfarje št. 14, p. Skofjaloka, 11

Bencin - Motor z 6 PS, malo rabljen, zanesljiv in trpežen, se zaradi upravljanja elektrike proda za 2500 K. Nove motorje od 2 PS naprej, krušne peči, parilnike, gnojnične sesalke, tehtnice, cirkularne in druge žage, domače mlince ter vse kmetijske stroje priporoča Jos. Božič, p. Grafenstein, Koroško. 22

Nekaj drevesničnih pomočnikov za spomladno delo sprejme oskrbnitvo drevesnic c. kr. kmetijske družbe. Plača po dogovoru ali pa naj se stavi tozadevne ponudbe naravnost oskrbnitvu drevesnic v Ljubljani, Poljanska cesta šte. 59. 23

Samostojen delavec ki je vajen dela v drevenjadnem vrtu, se sprejme v stalno službo na dež. vrtu in drevesnici v Crnomlju in Metliki. Pisemne ponudbe s spridevali naj se pošiljajo do 15. februarja 1918, na naslov: Kulturni oddelek dežel. odbora v Ljubljani. Nastop službe najkasneje 1. marca 1918. — Prednost imajo samci. — Vpoštevali se bodo tudi zmožni in večji invalidi. — Plača po dogovoru. 24

Vrtarja za vrtna dela sprejemem takoj. Plača po dogovoru. Stanovanje in hrana je prosta. Ponudbe sprejema Fran Horvat, Plešivica, p. Jastrebarsko, Hrvatska. 25

Vinčarja, samostojnega delavca za vinograde sprejemem takoj. Plača po dogovoru. Stanovanje in hrana je prosta. Ponudbe sprejema Fran Horvat, Plešivica, p. Jastrebarsko, Hrvatsko. 26

Vino rdečo in belo kupi in prosi ponudb A. Oset, p. Guštanj, Koroško. 29

Nekaj slame škopov ali rženih otepov kupi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani za vezanje sadnih drevesc. Ponudbe na upravništvo drevesnic v Ljubljani, Poljanska cesta šte. 59. 31

Divjake za pomladno cepitev — 100 kom. hruškovih in 100 kom. od jablan dobro ukoreninjenih za visokodebelno Arenja, kupi kmetijska podružnica v Gorenjah pri Postojni. Ponudbe naj se pošilja na Ivan Jurca st., Gorenje 5, p. Postojna. 32

Smrekove sadike več tisoč 3-4 in 5letne v lastni drevesnici, prve po 10 K, II. po 12 K, III. po 14 K, tisoč dalje okoli 1500 mesecnovih sadih, 100 komadov 2 K v drevesnici, proda in sprejema naročila Ivan Jurca st., Gorenje 5, p. Postojna. Za zavijanje in pošiljanje na pošto ali kolodvor v Postojno se računa 1 K za tisoč. Vse blago je jako lepo in zanesljivo dobro. 33

Sadnega drevja večjo množino: pet- in štiri-letnih jabolk več vrst in hrušk žlahtnih in tepk, imam naprodaj po primerni ceni. Luka Cegnar, pos. in sadjerejec v Dorfarjih št. 8., p. Skofjaloka. 40

Več dobrega, hlevskega gnoja v bližini Novega mesta kupim. V zameno odstopim tudi blago, živila in svečavo. A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška c. 21. 44

Malo ali srednjeveliko posestvo kupi v primerni legi na Dolenjskem, ne predaleč od železnice, priletna gospa, ali pa hoče pomagati zadolženim vojni vdovi ali invalidu s tem, da plača dolg in si za to izgovori eno prazno sobico za poletno bivanje in toliko živil, da bi s tem bile plačane zelo nizke obresti. Na ta način si more družina ohraniti dom, ne da bi morala kaj v denarju plačevati. Gospa je pripravljena tudi sicer pomagati pogodniku z denarjem. Ponudbe naj se hitro pošljejo pod naslovom „J. M.“ na: Upravništvo „Kmetovalca“ v Ljubljani, Turjaški trg 3. 45

Rotlje za žganje kuhati, 30 do 50 litrov vsebine, s kape na dve cevi, dobavi po pošti trgovina L. Fürsager v Radovljici. Gorenjsko. 47

Parilne kotlje od 50—400 l, tudi pocinkane štedilnike, krušne peči do 30 hlebov velike, s katerimi se prihrani več kot polovica kurjave in časa, dalje tehtnice, bencin - motorje, male kurilne, transmisije, domače mlince, ter vse kmetijske stroje priporoča Jos. Božič, p. Grafenstein, Koroško. — Bencin motor z 6 konjskih moči, malo rabljen, zanesljiv in trpežen, je za zmerne ceno oddati. 48

Dva usnjarska pomočnika proti dobri plači, hrani in stanovanju sprejme takoj Jože Novak, usnjar, Trojane. 40

Napolkrto kočijo, s štirimi sedeži, dvoprešdam ali zamenjam za lahko enovprežno. 500 kg ajdovih plev in 1500 kg repe zamenjam za seno in slamo. Albin Koman, pos., Vižmarje 33, p. St. Vid nad Ljubljano. 53

Lahek, enovprežni voz, dobro ohranjen, kupi ali zamenjam za špecerijsko ali manufakturno blago in prosi tozadevni ponudb Lovro Hafner, trgovec, Preska, p. Medvode. 60

Dva prasiča po tri mesece stara, ima naprodaj Peter Jenko, v as Lipica, pošta Skofjaloka. 61

Pozor! Želim kupiti kozo, in nekaj kuncev. Ponudbe Herman Detiček, Poljčane 13, Štajersko. 62

Prodaj dveletno žrebico, 160 cm visoko, za ceno po dogovoru. Janez Doles, Slavina, pošta in postaja Prestranek. 63

Žrebico pincavske ali mešane pasme, v starosti od 10. mesecev, kupi Martin Kozjek, posestnik, Zbilje št. 6, p. Smedlnik. 64

Izdelujem olje iz vsakovrstnega semena, n. pr. lanenega, bučnega, solčnega, itd. V delo vzamem vsako množino. Ivan Eriah, mlinar in posestnik na Milnem št. 28, pošta Bled. 65

Mlada pujska enega ali dva, zamenjam za ajdove pleve. Anton Globodnik, posestnik v Mošnjah, p. Radovljica. 66

Velika Pratika za leto 1918 (Blasnikova) se dobi po znižani ceni za 30 vin en komad (namesto 40) pri Rihard Mihelčič, Zagorje ob Savi. 70

Prodaj 50 hektolitrov vina, dobrega, vipavskega. Cena po dogovoru. Resni kupci naj se blagovoljno oglašijo pri lastniku Vekoslav Lokar, veleposest, Ajdovščina, Vipavsko. 71

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkviijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 ¹/₄ %

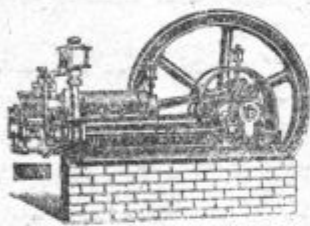
Rezervni zakladi znašajo en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo 26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljšje.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

Le racionalna reja perutnine

kot glavna ali postranska panoga potom naših najboljših

valilnikov

donaša vsakemu gospodinjstvu ceno

meso in jajca!

V 7. do 8. tednih zakolno perutnino!

Nickerl & Co., G. m. b. H.

podjetje za racionalno rejo perutnine in drobnice Inzersdorf 119 pri Dunaju. (66)

Jajca za valenje

od treh priznanih najboljših plemen sedanosti in najvišje odlikovanih vzgojnih rodov.

Črna rdečerožnate Minorca potomci petelina zmagovalca „Viktor“, ki je bil za 9000 K importiran iz Amerike. (Kokoši so stale po 1200 K). Jako lepe živali, zelo pridne jajčarice. Jajca za valenje po K 2-90 komad.

Jastreški Plymouth-Rocks

Iep v obliki in znakih, ameriški import, najboljša mesnata žival in najpridnejša zimska jajčarica. Jajca za valenje za K 2-90. Jajca belih peklniških rac po K 2-90. Jamstvo za svežost in 100% oplojenje.

I. Perutninarski zavod

Frančišek Vodička, Smržice na Moravskem. (13)

Skrbite

za pravočasno dobavo

zanesljivega semena trav in detelj!

Mešanica zanesljivih travnih semen

ki sestoji jamčeno z:

- 15 % semena domače detelje,
- 8 % „ nemške lucerne ali sedemletne detelje,
- 18 % „ hmelske lucerne,
- 17 % „ francoske pahovke,
- 17 % „ angleške ljulike,
- 25 % „ mačjega repa

oddaja c. kr. kmet. družba kranjska v Ljubljani svojim udom po 8 K kg.

Kmetovalci! Mešanico travnega semena si nabavite šele, ko poznate množino in kakovost posameznih pridejanih vrst in ko na tej podlagi izračunate vrednost mešanice. (22)

Pošne hranilnice račun št. 828.406. Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice registr. zadruga z neomej. zavezo v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 4 ¹/₄ % (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v vsaki s čiškovnim promatom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog 23.000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1.000.000 kron.

Nadaljevanje „Družbenih vesti“.

Z Dunaja smo prejeli: Za letošnje pomladno gnojenje so bile žal le zelo omejene množine umetnega gnojila na razpolaganje. Razdeljevanje teh množin je končano. Nadaljne prijave posameznih kmetijskih korporacij in kmetovalcev se torej ne morejo vpoštevati. C. kr. poljedelsko ministrstvo pa tudi ne more posameznim prosilcem podati posebnega sporočila glede morebitnih prejšnjih prijav.

* **C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:**

Seme lucerne detelje ogrske proveniencie, jamčeno brez predenično in skrbno čiščeno po K 16.— kg.

Seme domače ali črne detelje, istotako čiščeno s strojem »Cuscuta« jamčeno brezpredenično in največje kaljivosti pri odjemu 50 ali 100 kg in več po K 10.—, pri manjšem odjemu po K 12.— kg.

Seme hmelske lucerne (Medicago lupulina) dveletna rumena detelja stane pri družbi 5 kron kg. To brezpredenično seme uspeva tudi v slabih, apnenih ali lahkih zemljah in je posebno priporočljivo za primes k travnim semenskim zmesem.

Travna semena: Mačji rep K 6.—
Angleška ljulika „ 6.—
Francoska pahovka „ 10.—
Travna mešanica „ 8.—

Vreče za semena trave in detelje morajo udje naročniki po možnosti družbi obenem z naročitvijo dostaviti. Le koder to nikakor ni mogoče priskrbi družba udom sama primerne močne vreče. Te vreče so pa sedaj jako drage in jih mora družba po nastopnih cenah računati, ne da bi jih za te cene potem nazaj jemala:

pri pošiljativah do 10 kg stane vreča K 3.—
" " 15 " " K 4.—
" " 20 " " K 5.—
" " 25 " " K 6.—

večje vreče stanejo vselej primerno več.

Kalijev hipermanganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron kg. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdju«, ki je udom proti plačilu 20 h na razpolaganje.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 70 h kilogram.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12.— kg.

Manila trakove za vezati, v klopčičih po 2500 gramov po K 16.— kg. Ta izborni motvoz je kanadskega izvora in je najboljše in najcenejše nadomestilo za rafijo, ker se ga ob vporabi lahko predeli v tri trakovne dele.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za goved z gobčnim lesom po K 29.—, z žično cevko za goved št. 3466 po K 15.—.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) ima družba zopet v zalogi in ga oddaja kg po K 1'10.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, 1/2 kg za K 9'50, 1/4 kg za K 5'50, 1/8 kg za K 3.—, 50 g za K 1'60.

Semena trav in detelje naj udje-kmetovalci skupno naročajo najmanj poštni zavitek za 5 kg, ker družba malenkostnih naročb po 1/4 kg ali 1/2 kg vsled pomanjkanja objekta ne more izvrševati. Udje ob skupnih naročbah tudi ceneje izhajajo, ker se poštnina in drugi stroški zmanjšajo.

* **Jaro semensko žito.** Od izvenkranjskih občin prejemamo vsak dan veliko število prijav za jaro semensko žito. Tem prijavam so mnogokrat priloženi posestni listi. Kmetovalci nam tudi pošiljajo denar na račun in prazne vreče, da bi v njih napolnili prijavljeno množino semenskega žita. Ker pa žal ni skoro nobenega upanja, da bi naša c. kr. kmetijska družba kranjska od Dunajske centrale dobila sploh kaj žita, še manje, da bi ga v tem slučaju mogla dati kaj izven dežele, zato priporočamo dotičnim županstvom, da ljudem ne podpišejo in da družbi ne pošljejo več uradnih potrdil glede resnične potrebe žita. Stem prihranijo kmetovalcem le stroške, ki jih po nepotrebnem imajo s pošiljanjem vreč ali denarnih zneskov.

* **Modra galica.** Množina, ki jo je c. kr. poljedelsko ministrstvo za letos obljubilo naši družbi v svrhu razdelitve, je vsled dosedanjih prijav, ki so družbi na podlagi njenih opetovanih razglasov došle iz vse dežele, že čisto izčrpana. Novih prijav zato nič več ni mogoče upoštevati. Naša dežela pa bo tudi letos, ko doidejo obljubljene pošiljatve, z galico zopet zadostno preskrbljena in le tistim korporacijam bo treba naročitve skrbiti, ki so nad določeno množino (35 kg na hektar) naročili. Po izvršeni razdelitvi se jim bo morebitni prestanek vplačila vrnil.

* **Na poštno denarne nakaznice naj udje,** ki družbi kak znesek nakažejo, tudi napišejo v kratkih besedah, zakaj dotični denar pošljejo. Na odrezke teh nakaznic naj udje kratko napišejo tozadevna pojasnila, ki bi družbi poslovanje dokaj olajšala, kajti dopisi, ki jih udje navadno obenem z denarjem odpošljejo, nikakor ne dospo tudi obenem z denarjem. Ločeno naj se nakaže denar za udnino, za drevca, ali za blagovni oddelek, naslov vplačnika naj bo natančen in čitljiv. Na željo pa pošlje družba naročnikom svojo poštno položnico (št. 8175), da denar lahko brez stroškov nakažejo.

Jelšov,

hrastov, bukov,
javorjev in brestov

les

okrogel ali rezan,
iščem v nakup.

Cenjene ponudbe naj
se naslovijo na

Wilhelm
Herbatschek
Wien, VII/3.
(20)

Gozdne sadike.

Iz državnih drevesnic na Kranjskem se bodo na spomlad l. 1918 prodajale, dokler bo v zalogi, naslednje vrste gozdnih sadik:

Smreke 4—5 letne po 7 K
" (presajene) 5 " " 8 "
" " " " " " " " 6 " " 9 "
črni bori 3 letni " 7 "
kanadski topoli 2—3 m visoka drevesca 10 "

Cene veljajo za 1000 sadik oziroma 100 komadov drevesec z zavojem vred, postavljene na najbližjo železniško postajo.

Naročila naj se pošiljajo (52)

c. kr. dež. gozdnemu nadzorništvu
v Ljubljani.

Vabilo
na
redni občni zbor
hranilnice in posojilnice v Boh. Srednji vasi
ki se vrši
dne 7. aprila 1918 t. j. na belo nedeljo
popoldne ob 3. uri v uradnici.

VSPORED:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika lanskega obč. zbora.
2. Poročilo načelstva. (24)
3. Poročilo nadzorstva.
4. Potrjenje rač. zaključka za poslovno leto 1917.
5. Slučajnosti.

Ako bi ob označeni uri občni zbor ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem kraju in z istim vsporodom drug občni zbor, ki bo sklepal brez ozira na število udeležencev.

Načelstvo.

! Pozor!
pri pomladanskem obdelovanju.
Korenine od pirnice.

Centrala za krmila kupuje osnažene in suhe korenine od pirnice (perenike, ornice ali železne trave) po 25 K za 100 kg na bližnji železniški postaji.

Pismene ponudbe je poslati z naslovom:
Futtermittelzentrale, Ersatzfutter-Abteilung,
Wien, I., Trattnerhof I. (25)

Marelce, lepo sadno drevje, ima naprodaj Ivan Piber, vrtnar na Bledu. 72

Pozor! Glavarstvo občine Veprinac, Oprovizacija Ičići, kupi 5 do 10 kg pravega, čistega kapsovega semena in prosi za ponudbe. 76

Posestvo z gozdom (smrekovim), s par njivami ter travniki, hišo ter malim gospodarskim poslopjem na solinčnem, suhem kraju Kranjske, želi se vzeti v najem ali kupiti. Ponudbe na I. F. Iekarna Šternbach, Opatija. 74

Poljedelski stroji! Kot zastopnik tvornice strojev „Welsa“ priporočam p. n. kmetovalcem nakup zelo pripravnega **parlinoaga kotlja „Welsa“** I. Komatič v Ljubljani, Gradišče šte. 11. 75

Psa, srednje postave, rujave barve, izvrsten čuvaj Herma Detiček, Poljčane 13, Staj. 76

Rupi se kravo, dobra mlekarica, proti koncu breja ali s teletom. Ponudba na A. Sušnik, trgovec v Ljubljani, Zaloška cesta. 77

Največja slovenska hranilnica:
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::
je imela koncem l. 1917 vlog . K 66,800.000.—,
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—,
rezervnega zaklada „ 2,000.000.—.
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje
po 4 % (1)

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.
Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.
Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.
Posoja na zemljišča in posloplja na Kranjskem proti 5 %, izven Kranjske pa proti 5 1/4 % obrestim in proti najmanj 1 % oziroma 2/4 % odplačevanju na dolg.
V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Na neki grajščini
na Dolenjskem
se sprejme v službo
gozdarskega
paznika

ki bi bil obenem tudi
gozdni čuvaj
Priglasila na upravništvo tega lista.
Sprejemajo se tudi vojni invalidi. (23)

Seme visoke špinace oddaja v zavojčkih po 1 K Mih. Rožanec, pos. v Ljubljani, Tržaška cesta 21. — Seje se med drugo zelenjavo zgodaj spomladi in je vsako seme potisniti za 3 cm v zemljo v razdalji do 1 m, ker zraste košata rastlina nad 1 m visoko, napravi do 10 cm velike, sočne liste ki so okusnejši od navadne špinace. Liste je odtrgavati celo letno sezijo, ker sproti rastejo drugi. Ta na naših vrtovih malo poznana rastlina je zelo hvaležna, ne zahteva razun obilpavanja nikakega truda; lani sta dali samo dve rastlini 20 K skupička. (76)

(14) **500 KRON.**
Vam plačam, če vam moj „Rin Balsam“ tekem treh dni ne odstrani brez bolečin Vaših kužnih oči, bradavic in roženic. Cena ene posodice z jamstvenim pismom K 275, tri zaklopnice K 550, šest zaklopnic K 850. Stotine zahvalnih dopisov. Kemény Kaschau (Kassa), Poštni predal 12 (Ograko) 975.

C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA
je dala naslednja 10
„GOSPODARSKA NAVODILA“
posebej ponatisniti iz „Kmetovaica“ in jih oddaja komad
po 20 vin.
Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.	38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravi, kadar so nastale.
6. Rak na sadnem drevju.	39. Mazanje trt z zeleno galico.
7. Gnojenje vinogradov.	41. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev.
8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.	42. Krhljivost ali okrnjenost trt.
9. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.	43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.	45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
12. Kako se pripravlja dober vinski kis.	46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
14. Kako se pravilno ravna z vinsko poodo.	48. Kožni izpuščaji pri praslioh.
18. Krmljenje z oljnimi tropinami.	51. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
20. Čiščenje in precejanje vina.	52. Sredstva proti trtni plesnobi.
21. Bradavice pri domačih živalih.	53. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
23. Kisli šviček.	54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
24. Zeleno ali suho cepljenje trt.	55. Konserviranje sadja brez sladkorja.
29. Vnetje vimena ali voličih na vimenu.	56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
31. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.	57. Snetjavost pri žitu.
32. Zavrelka.	58. Kako se jajca ohranijo.
34. Trtna plesnoba.	59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.	60. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
37. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.	

Vsako množino čistega čebelnega voska
kupi in prosi ponude **Chemische Fabrik G. m. b. H. Komorau pri Opavi.** (21)

Ronjsko - žimo - vsako množino kupuje Mihael Mihelič, ščetar v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 1, nasproti Kazine. (17)

Vabilo
na
redni občni zbor
Zadružne centrale
V Ljubljani
registrovane zadruge z omejeno zavezo kateri se bo vršil
v četrtek, dne 21. marca 1918 ob 2. uri popoldne
v **zadružnih prostorih**
Miklošičeva cesta št. 8.
DNEVNI RED.
1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
5. Sklepanje o porabi čistega dobička.
6. Dopolnilna volitev načelstva.
7. Dopolnilna volitev nadzorstva. (19)
8. Slučajnosti.
Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen ob navedenem času, se vrši čez eno ure drug občni zbor na istem mestu in z istim dnevnim redom, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.
Načelstvo.